

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำกับ ดูแล และการส่งเสริม สถานประกอบการนวดแผนไทย

ในรอบกว่าทศวรรษที่ผ่านมาความนิยมและความสนใจต่อการนวดไทย (Thai Tradition Massage Fever) เห็นได้จากจำนวนสถานประกอบการที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะย่านธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นว่าการนวดเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นที่ใช้ดูแลรักษาสุขภาพ จึงมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการนวดและให้บริการนวดไทยเป็นทางเลือกหนึ่งของการดูแลสุขภาพนอกเหนือจากการแพทย์แผนปัจจุบันหรือแผนตะวันตก เพราะการนวดไทยมีคุณค่าในการบำบัดรักษาโรคและสามารถผ่อนคลายได้อีกด้วยการนวดไทยเป็นที่นิยมกันเฉพาะในท้องถิ่นหรือเฉพาะกลุ่ม เนื่องจากสภาพลักษณะทางด้านลบของการนวดในการนำไปใช้แอบแฝงในธุรกิจสถานบริการทางเพศหรือการไม่ได้รับการส่งเสริมจากสาธารณสุข ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมดูแลจากกฎหมาย หน่วยงานที่ควบคุมการให้บริการ การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องมาตรฐานของผู้ให้บริการหรือสถานประกอบการ และมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่เป็นการส่งเสริมในการประกอบกิจการและเอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการดังนั้น ทางภาครัฐจึงต้องเข้ามาควบคุมการประกอบกิจการที่มีผลกระทบต่อประชาชน

ในบทนี้ ผู้เขียนจะศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการที่เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับสถานประกอบการนวดแผนไทยที่ปรากฏในส่วนของกฎหมายไทยและของต่างประเทศ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ว่ามีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสถานประกอบการนวดแผนไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างไรและมีการส่งเสริมผู้ประกอบการอย่างไร

ทั้งนี้ การควบคุม การคุ้มครอง และการส่งเสริมการประกอบวิชาชีพการนวดไทยมีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุม การคุ้มครองและการส่งเสริมการนวดไทย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) การนวดเพื่อการรักษาจะมีพระราชบัญญัติที่ควบคุม กำกับ ได้แก่ พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541

2) การนวดไทยเพื่อสุขภาพ จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม คุ้มครอง และส่งเสริมการนวดไทยเพื่อสุขภาพ ได้แก่ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2506 (ฉบับแก้ไข

เพิ่มเติม) พ.ศ. 2546 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ฉบับที่ 4) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยมาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 และมีพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 โดยผู้เขียน จะขอเน้นในการประกอบกิจการที่เป็นสถานประกอบการ โดยเฉพาะ จึงนำมาสู่การอธิบายเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนวดแผนไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับ ดูแลสถานประกอบการนวดแผนไทย

การจัดตั้งสถานประกอบการนวดแผนไทยในประเทศไทยนั้น ได้มีการตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อบังคับสถานประกอบการเพื่อสุขภาพและหน่วยงานหลายฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการควบคุมการจัดตั้งสถานประกอบการนวดแผนไทย ทั้งนี้ ถ้าผู้ประกอบการมีความประสงค์จะดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับกิจการนวดแผนไทย (นวดเพื่อสุขภาพ) ต้องมีการขออนุญาตจัดตั้ง และต้องมีการรับรองมาตรฐานของสถานประกอบการด้วยใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จึงต้องทำความเข้าใจเสียก่อนว่า “นวดแผนไทย” นั้น มีความหมายว่าอย่างไร เข้าลักษณะของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพหรือไม่ ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ข้อ 4 ได้ให้ความหมายของคำว่า กิจการนวดเพื่อสุขภาพไว้ว่า การประกอบกิจการนวดโดยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ความเมื่อยล้า ความเครียด ด้วยวิธีการกด การบีบ การจับ การคัด การดึง การประคบ การอบ หรือโดยวิธีการอื่นใดตามศาสตร์และศิลปะของการนวดเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้ จะต้องไม่มีสถานที่อาบน้ำโดยมีผู้ให้บริการตลอดจนถึงการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ ด้วย

ผู้เขียนเห็นว่าจำเป็นต้องศึกษากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ที่สามารถนำมาใช้บังคับเกี่ยวกับการควบคุมสถานประกอบการนวดแผนไทยและมีการส่งเสริมกิจการนวดแผนไทยจากบทบัญญัติของกฎหมายมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นพระราชบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อการคุ้มครองประชาชนด้านสุขภาพลักษณะ และการอนามัยสิ่งแวดล้อม หรือการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม หมายถึง

การจัดการ และควบคุมปัจจัย หรือสภาวะแวดล้อมที่เป็นหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน ซึ่งครอบคลุมทั้งกิจกรรมการกระทำทุกอย่าง และกิจการประเภทต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชน ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน ตลอดจนถึงกิจการขนาดเล็กและขนาดใหญ่¹

กฎหมายจึงกำหนดให้มี “เจ้าพนักงานสาธารณสุข” เป็นเจ้าพนักงานสายวิชาการที่มีอำนาจในการตรวจตรา ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการวินิจฉัย สั่งการ หรือออกคำสั่ง และกำหนดให้มี “คณะกรรมการสาธารณสุข” เป็นองค์กรส่วนกลาง มีบทบาทในการควบคุมกำกับดูแล และให้สนับสนุนในการปฏิบัติงานของราชการส่วนท้องถิ่น โดยการเสนอแนะแผนงาน นโยบาย และมาตรการด้านสาธารณสุข นอกจากนี้แล้ว ยังกำหนดให้สิทธิแก่ประชาชน หรือผู้ประกอบการที่ได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น และหากเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือไม่ถูกต้อง มีสิทธิยื่นคำอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข²

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ได้มีการออกข้อกำหนดเพิ่มเติมว่า ต้องมีบริการเสริมอีกอย่างน้อย 3 รายการ อย่างไรก็ตาม ส่วนราชการท้องถิ่น อาจจะสับสนอยู่ว่าประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ.2558 ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่มีกิจการที่คล้ายคลึงกัน³ ในหมวดที่ 7 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ระบุให้กิจการใดๆ ที่เข้าข่ายเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จะต้องถูกกำกับดูแลซึ่งจะต้องมีการขอใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อนจึงจะเปิดให้บริการแก่ประชาชนได้ เพื่อป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ⁴ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพมีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับกิจการนวดแผนไทย คือ การกำกับส่งเสริมและพัฒนา โดยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำมาตรฐานสถานบริการเพื่อสุขภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประกันคุณภาพ ตลอดจนเป็นแนวทางในการออกกฎระเบียบที่จำเป็นสำหรับกำกับดูแลสถานประกอบการ และคุ้มครองผู้บริโภค

¹ กองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (2555). *กฎหมายสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. หน้า 6.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

³ ธวัชชัย สัตยสมบูรณ์. (2542). *กฎหมายสาธารณสุข*. โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. หน้า 134.

⁴ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. มาตรา 31-33.

ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพนี้ ได้กำหนด กิจการนวดเพื่อสุขภาพเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพโดยใช้ข้อความ ดังนี้⁵

ข้อที่ 9 กิจการที่เกี่ยวกับบริการ

(1) การประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพ เว้นแต่เป็นการให้บริการในสถานพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

(2) การประกอบกิจการอาบ อบ นวด

(3) การประกอบกิจการนวดเพื่อสุขภาพ เว้นแต่เป็นการให้บริการที่ได้รับใบอนุญาต ใน 9 (1) หรือในสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

ดังนั้น สถานประกอบการนวดแผนไทย จึงต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุข โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมสถานประกอบการในเรื่องสถานที่ตั้ง มาตรฐานอาคาร และความปลอดภัยได้ถูกระบุไว้อย่างละเอียดในกฎกระทรวง หากสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอใบรับรองมาตรฐานฯ ได้ที่กองการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข หากสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด ให้ยื่นใบรับรองมาตรฐานฯ ได้ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด⁶

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการนวดแผนไทย ตามยุทธศาสตร์เพิ่มพูนรายได้ให้ประเทศไทย ในการพิจารณาอนุญาต ให้ส่วนราชการท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก และลดขั้นตอนในการพิจารณาอนุญาต คือกรณีที่ผู้ประกอบการมีใบรับรองมาตรฐานฯ แล้วให้ราชการท้องถิ่นพิจารณาได้ทันที โดยถือว่าได้ผ่านการตรวจสอบของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ด้านสุขลักษณะตามหลักเกณฑ์ ในข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น หากผู้ประกอบการยังไม่มีใบรับรองมาตรฐานฯ และได้ยื่นขอใบรับรองมาตรฐานฯ แล้ว ให้แนบสำเนาขอใบรับรองมาตรฐานฯ ประกอบการยื่นใบอนุญาต และประเมินมาตรฐานสถานประกอบการในการออกใบรับรองมาตรฐานฯ เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการที่ยื่นคำขอเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้ว เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจในการควบคุมกิจการนวดเพื่อสุขภาพ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขหากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติของท้องถิ่นหรือกฎกระทรวง หรือเจื่อนใจในใบอนุญาต เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจใน

⁵ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558. (2558, 17 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132 (ตอนพิเศษ 165 ง.), หน้า 16.

⁶ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2545. (2545, 5 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 (ตอนที่ 86 ก.), หน้า 19.

การออกคำสั่งให้ผู้ได้ใบอนุญาต ปรับปรุงแก้ไข หรือคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือคำสั่งเพิกถอนแล้วแต่กรณี⁷

จะเห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยสาธารณสุขเป็นกฎหมายที่กระจายอำนาจ ให้กับราชการส่วนท้องถิ่น ในการควบคุมดูแลกิจการนวดเพื่อสุขภาพโดยตรง และยังมีพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ที่ออกใหม่เพื่อมาใช้บังคับอีก 1 ฉบับ ที่เป็นหลัก และยังมีกฎหมายอื่นๆ ที่เข้ามาควบคุมในด้านอื่นอีกด้วย เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน หรือกฎหมายว่าด้วยประกันสังคม ที่ราชการส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึง เพื่อให้การควบคุมดูแลกิจการนวดเพื่อสุขภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งกัน โดยยึดถือเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ

ดังนั้น เพื่อให้ความควบคุมดูแลกิจการนวดเพื่อสุขภาพ และกิจการที่คล้ายคลึงกันข้างต้น ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ทั้ง 2 ฉบับ เป็นไปอย่างสอดคล้องกัน คณะกรรมการสาธารณสุข จึงได้อาศัยอำนาจหน้าที่ตามความในมาตรา 10 (3) และ (4) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ออกคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ 5/2547 เรื่องควบคุมการประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพ กิจการนวดเพื่อสุขภาพ และกิจการเสริมสวยหรือแต่งผม แก่ราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานเกี่ยวกับการควบคุม การประกอบกิจการดังกล่าว โดยถือปฏิบัติเป็นหลักเกณฑ์ และมาตรฐานเดียวกัน ตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ไว้ดังนี้

1) การควบคุมและการพิจารณาออกใบอนุญาตสถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพ การพิจารณาว่า กิจการใดเป็นกิจการเพื่อสุขภาพที่ต้องควบคุมตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ให้พิจารณาดังต่อไปนี้

กิจการนวดเพื่อสุขภาพมีการจัดบริการหลัก 1 รายการ คือการนวดเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้จะต้องมีบริการอย่างอื่นร่วมด้วยอย่างน้อย 3 รายการ ที่มีได้อยู่ในสถานพยาบาล ถ้ามียุทธศาสตร์การบริการอย่างอื่น และต้องไม่เข้าข่ายเป็นการบำบัดรักษาโรค ตามข้อ 8 แห่งประกาศกระทรวงสาธารณสุขในเรื่องนี้ ออกตามความในมาตรา 3 (3) (ข) แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ถือว่าเป็นกิจการที่อยู่ในข่ายกิจการอาบ อบ นวด หรือกิจการเสริมสวย หรือแต่งผม ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ฉบับที่ 4) แล้วแต่กรณี เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลกิจการนวดเพื่อสุขภาพ หรือนวดแผนไทย ราชการส่วนท้องถิ่นนั้น มีอำนาจออกข้อบัญญัติของท้องถิ่น ดังนี้ จึงกำหนดให้กิจการนวดเพื่อสุขภาพ เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุม

⁷ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม. (2554). *คู่มือการสุขาภิบาลสถานประกอบการ*. กรุงเทพฯ: สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. หน้า 148.

ในท้องถิ่น ตามมาตรา 32 (1) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐาน เงื่อนไขการจัดตั้งสถานประกอบการ ให้ผู้ดำเนินกิจการต้องปฏิบัติ ตามมาตรา 32 (2) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์มาตรฐาน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยมาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐาน สำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 เพื่อให้ผู้ประกอบการขอรับใบรับรองมาตรฐาน สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เป็นการบังคับใช้ไม่ว่าจะเป็นการออกบัญญัติของท้องถิ่นที่จะบังคับใช้กับประชาชนในท้องถิ่น การพิจารณาออกใบอนุญาต การตรวจแนะนำ การออกคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไข หรือการพักใช้ใบอนุญาต หรือการเพิกถอนใบอนุญาตนั้น ล้วนแต่เพื่อจะคุ้มครองด้านสุขลักษณะ และการอนามัยสิ่งแวดล้อม มิให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนทั้งผู้เข้ารับบริการ ผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง รวมทั้งผู้ให้บริการ หรือคนทำงานในสถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม

ประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับนี้เป็นประกาศฯ ฉบับที่ 3 เนื่องจากที่ผ่านมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขประกาศฯ มาแล้ว 2 ครั้ง คือ ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2547 และฉบับที่ 2 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2549 ในประกาศฯ ฉบับที่ 3 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในข้อกำหนดข้อ 4 ว่ากิจการที่สามารถได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตการตั้งสถานบริการตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 มาตรา 3 (3) (ก) (ข) ได้แก่ สถานประกอบการที่ดำเนินกิจการ คือ⁸

- (1) กิจการสปาเพื่อสุขภาพ
- (2) กิจการนวดเพื่อสุขภาพ
- (3) กิจการนวดเพื่อเสริมสวย

สถานประกอบการดังกล่าวจะต้องมีลักษณะของสถานที่ การให้บริการ และผู้ให้บริการ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ และทั้งนี้เพื่อให้มีความชัดเจนในแต่ละประเภทที่กล่าวมาในข้อกำหนด ข้อ 3 ของประกาศฯ ได้กำหนดค่านิยมของกิจการ ไว้ดังต่อไปนี้

สถานประกอบการ หมายความว่า สถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยที่ใช้ในการประกอบสถานกิจการสปาเพื่อสุขภาพ กิจการนวดเพื่อสุขภาพ กิจการนวดเพื่อเสริมสวย ซึ่งกิจการ

⁸ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551. ข้อ 4.

ดังกล่าวไม่เข้าข่ายการประกอบโรคศิลปะตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ การประกอบวิชาชีพอื่นตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพทางการแพทย์ หรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

กิจการนวดเพื่อสุขภาพ หมายความว่า การประกอบกิจการนวดโดยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ความเมื่อยล้า ความเครียด ด้วยวิธีการกด การคลึง การบีบ การจับ การดัด การดึง การประคบ การอบ หรือโดยวิธีการอื่นใดตามศาสตร์และศิลปะของการนวดเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้ ต้องไม่มีสถานที่อาบน้ำโดยมีผู้ให้บริการ

แต่อย่างไรก็ตาม ประกาศฯ ฉบับนี้ ซึ่งกำหนดความหมายไว้ไม่ก่อขจัดเงินในลักษณะของการนวดแผนไทยที่อยู่ในการควบคุม ดูแลของกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลกับการควบคุมของกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข อาจทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความสับสนในการใช้บริการว่ามีความแตกต่างกันเช่นไร และเกิดผลเสียในด้านตลาดธุรกิจ ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างสถานพยาบาลและสถานประกอบการ จะเห็นได้ชัดเจนว่า ความเชื่อมั่นในการเลือกบริโภครองของผู้ใช้บริการอาจยินยอมเข้าไปรับบริการในสถานพยาบาลมากกว่า เนื่องจากมีความน่าเชื่อถือมากกว่าสถานประกอบการนวดแผนไทย แม้ว่าจะได้รับรองมาตรฐานแล้วก็ตาม ซึ่งเกิดจากปัจจัยในหลายด้าน เช่น ราคา ความปลอดภัย หรือในเรื่องอื่นๆ หากผู้ประกอบการสมัครใจและมีความต้องการที่จะขอการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “มาตรฐาน สบส.” ซึ่งในเนื้อหาของประกาศฯ ได้วางหลักข้อกำหนดมาตรฐานต่างๆ เพื่อการขอใบรับรองมาตรฐานการตั้งสถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพ และยังมีกรกล่าวถึงหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบประเมินมาตรฐานสถานประกอบการและการออกใบรับรอง รวมทั้งการเพิกถอนใบรับรองมาตรฐาน

2) มาตรฐานและคุณภาพของสถานให้บริการ

ปัจจุบันได้มีกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องหรือควบคุมในประเด็นของสถานที่ให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ คือ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยมาตรฐานของสถานที่บริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551) เพื่อที่จะให้มีการรับรองมาตรฐานของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ แต่ทั้งนี้เนื่องจากประกาศกระทรวงสาธารณสุขซึ่งจะอยู่ในความดูแลของกระทรวงสาธารณสุขที่จะใช้ในการกำกับ ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย หรือความปลอดภัยด้านสุขภาพของผู้ใช้บริการ

โดยมีหลักเกณฑ์ในการขอรับรองมาตรฐานของสถานประกอบการ ไว้หลายประการด้วยกัน กล่าวคือ มาตรฐานด้านสถานบริการ มาตรฐานด้านการบริการ และมาตรฐานด้านความปลอดภัย

(1) มาตรฐานด้านสถานบริการ กล่าวคือ สิ่งที่เป็นสาระสำคัญประการหนึ่งในการจัดตั้งสถานประกอบการเพื่อจัดสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับการบริการนวดแผนไทย ทั้งนี้จากลักษณะของกิจการ หรือวัตถุประสงค์ในการนวดบางกรณีสถานที่บริการควรที่จะเหมาะสมกับขนาด และประเภทของกิจการรวมถึงต้องสะอาดและถูกสุขลักษณะมาตรฐานสถานที่ของสถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพ ในการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานสถานที่ของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ตามกฎหมายนั้นมีดังต่อไปนี้

กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องจัดตั้งสถานประกอบการให้อยู่ในสถานที่ที่มีความสะดวก ปลอดภัย และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจะต้องจัดสร้างอาคารทำด้วยวัสดุที่มีความมั่นคง ถาวร ไม่ชำรุดและไม่มีการรับสิ่งสกปรกเพื่อให้พื้นที่ให้บริการทั้งภายในและภายนอกสถานที่ประกอบการนวดเพื่อสุขภาพต้องสะอาด ต้องเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอมิในกรณีที่ใช้พื้นที่ประกอบการนวดเพื่อสุขภาพในอาคารเดียวกันกับการประกอบการอื่นซึ่งมิใช่กิจการสถานบริการ ต้องแบ่งสถานที่ใช้ให้ชัดเจนและกิจการอื่นนั้นต้องไม่ให้กระทบกระเทือนต่อการให้บริการในกิจการนวดเพื่อสุขภาพ และพื้นที่สถานประกอบการจะต้องไม่อยู่ในพื้นที่ติดต่อกับสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการในกรณีที่สถานประกอบการมีการให้บริการหลายลักษณะรวมอยู่ในอาคารเดียวกันหรือสถานที่เดียวกัน จะต้องมีการแบ่งสัดส่วนให้ชัดเจน และแต่ละสัดส่วนจะต้องมีพื้นที่และลักษณะตามมาตรฐานของการให้บริการในแต่ละประเภท ส่วนการจัดบริเวณที่ให้บริการเฉพาะบุคคล จะต้องไม่ให้มีคิซหรือลับตาจนเกินไปนอกจากด้านสถานที่ที่กำหนดให้เป็นไปตามแบบดั่งที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ประกอบการจะต้องจัดการด้านสาธารณสุขให้สถานที่ที่เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีการใช้น้ำในการบริการ ผู้ประกอบการจะต้องจัดการให้ใช้พื้นที่ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่ายและไม่ลื่น จัดให้มีแสงสว่างที่เพียงพอในการให้บริการแต่ละพื้นที่ และจัดให้มีการระบายอากาศเพียงพอมีการจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอยและน้ำเสียที่ถูกหลักสุขาภิบาลมีการควบคุมพาหนะนำโรคอย่างถูกหลักสุขาภิบาล จัดให้มีห้องอาบน้ำ ห้องส้วม อ่างล้างมือ ห้องผลิตเปลี่ยนเสื้อผ้าและตู้เก็บเสื้อผ้าที่สะอาดถูกสุขลักษณะและปลอดภัยอย่างเพียงพอและควรแยกส่วนระหว่างของผู้ชายหรือผู้หญิงจัดให้มีการตกแต่งสถานที่ที่เหมาะสมโดยจะต้องไม่มีลักษณะที่ทำให้เสื่อมเสียศีลธรรม หรือขัดต่อวัฒนธรรมและประเพณีอันดี⁹

⁹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551. ข้อ 13.

(2) มาตรฐานด้านการบริการกิจการนวดเพื่อสุขภาพ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข สามารถแยกได้ดังต่อไปนี้

มาตรฐานการบริการในด้านผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีผู้ให้บริการที่มีคุณสมบัติตามประกาศนี้ และห้ามมิให้นำผู้ที่ขาดคุณสมบัติมาให้บริการ เว้นแต่ผู้ให้บริการฝึกหัด ซึ่งมีจำนวนไม่เกินกึ่งหนึ่งของผู้ให้บริการที่มีผู้ประกอบการต้องจัดการบริการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานการบริการนวดแต่ละประเภท นอกจากนี้ ในระหว่างการปฏิบัติงานนั้น ผู้ประกอบการจะต้องห้ามมิให้มีการบริการเครื่องคัมที่มีแอลกอฮอล์หรือของมีเมาทุกชนิดแก่พนักงานผู้ให้บริการ หรือผู้รับบริการและต้องถือเป็นเขตปลอดบุหรี่ และการให้บริการจะต้องไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ การประกอบวิชาชีพอื่นตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพทางการแพทย์ กฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ นอกจากนี้ ในเรื่องการประชาสัมพันธ์หรือการโฆษณาการให้บริการของสถานประกอบการ จะต้องไม่ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าสถานที่ดังกล่าวมีการให้บริการบำบัดรักษาพยาบาลอันอาจเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย และข้อความโฆษณานั้นจะต้องไม่เป็นเท็จหรือ โ้อวดเกินความเป็นจริง¹⁰

ส่วนมาตรฐานการบริการในสถานประกอบการ ผู้ประกอบการต้องกำหนดถึงการให้บริการจะต้องมีลักษณะการกำหนดเวลาทำการปิดและเปิดไว้ชัดเจนซึ่งเวลาเปิดทำการให้เริ่มบริการ ได้ตั้งแต่เวลา 09.00 นาฬิกา และเวลาปิดทำการหรือให้บริการ ไม่เกิน 22.00 นาฬิกา และผู้ประกอบการต้องแสดงทะเบียนประวัติผู้ให้บริการตามแบบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ผู้ประกอบการต้องแสดงรายการบริการ และอัตราค่าบริการ ไว้ในที่เปิดเผยและมองเห็นได้ง่าย หรือสามารถให้ตรวจสอบได้ต้องไม่จัดหรือยินยอมให้มีรูปแบบการให้บริการที่อาจเข้าข่ายหรือฝ่าฝืนกฎหมายสถานบริการ หรือบริการที่จะต้องขออนุญาตเป็นพิเศษ เช่น การพนัน การแสดงดนตรี การขับร้อง คาราโอเกะ สนุกเกอร์ เต้นรำ รำวง ตลอดจนจัดให้มีมหรสพอื่นๆ เป็นต้นผู้ประกอบการต้องกำหนดให้มีเครื่องแบบสำหรับผู้ให้บริการ โดยเป็นเครื่องแบบที่รัดกุมสุขภาพ สะอาดเรียบร้อย สะดวกต่อการปฏิบัติงาน และต้องมีป้ายชื่อผู้ให้บริการติดไว้ที่หน้าอกด้านซ้าย¹¹

¹⁰ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551. ข้อ 17.

¹¹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551. ข้อ 17.

(3) มาตรฐานด้านความปลอดภัยในกิจการนวดเพื่อสุขภาพ มีดังต่อไปนี้

ผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นไว้ในสถานประกอบการ และพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลาที่มีการให้บริการ ต้องให้มีป้ายหรือข้อความเพื่อแสดงหรือเตือนให้ผู้รับบริการระมัดระวังอันตรายหรือบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีนาฬิกาที่สามารถมองเห็น อ่านเวลาได้โดยง่ายและชัดเจนจากจุดที่ผู้รับบริการกำลังใช้บริการอบความร้อน อบไอน้ำ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถควบคุมเวลาการใช้อุปกรณ์ด้วยตนเองได้โดยสะดวก ต้องจัดให้มีระบบฉุกเฉินสำหรับบริการอบความร้อน อบไอน้ำ ซึ่งสามารถหยุดการทำงานของอุปกรณ์ดังกล่าวได้โดยอัตโนมัติในทันทีที่เกิดจากภาวะซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้ให้บริการ และการเข้าถึงเพื่อใช้ระบบฉุกเฉินนั้นต้องสามารถกระทำได้โดยง่ายและสะดวกในเวลาที่เกิดเหตุฉุกเฉิน จึงต้องจัดสถานที่ให้สามารถเคลื่อนย้ายผู้รับบริการได้ในกรณีฉุกเฉิน และภายในบริเวณที่ให้บริการอบความร้อน อบไอน้ำ ต้องมีเครื่องวัดอุณหภูมิเครื่องควบคุมอุณหภูมิอัตโนมัติและเครื่องตั้งเวลา เพื่อให้บุคลากรผู้รับผิดชอบอุปกรณ์สามารถปรับและควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ในสถานะที่ปลอดภัยสำหรับผู้ให้บริการตลอดเวลา ต้องมีการดำเนินการตามระบบป้องกันการติดเชื้ออย่างเหมาะสมต้องมีระบบป้องกันอัคคีภัยในสถานประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร¹²

ในกรณีที่สถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพ มีการจัดให้มีบริการอบความร้อน อบไอน้ำไว้บริการ ตลอดจนอุปกรณ์หรือบริการอื่นใดอันอาจก่อให้เกิดอันตรายไว้บริการ ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีพนักงานที่มีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการใช้อุปกรณ์นั้นเป็นอย่างดีเป็นผู้รับผิดชอบอุปกรณ์และมีหน้าที่คอยตรวจตราดูแลการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว ทั้งในขณะที่ใช้งานและหลังการใช้งานต้องระมัดระวังมิให้ผู้มีความเสี่ยงจากอายุ หรือภาวะโรคประจำตัวมาใช้บริการอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ในกรณีที่ผู้ให้บริการอาจมีการหายใจรดบริเวณใบหน้าผู้รับบริการ เช่น ในการดูแลและนวดบริเวณใบหน้า ผู้ให้บริการต้องสวมอุปกรณ์ที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการหายใจรดบริเวณใบหน้าผู้รับบริการและการแพร่กระจายเชื้อระบบทางเดินหายใจไปสู่ผู้รับบริการ ในขณะที่มีการให้บริการทุกครั้งภายหลังจากการให้บริการแล้วนำผ้า อุปกรณ์และเครื่องมือทุกชนิดเมื่อใช้บริการแล้ว ต้องซักหรือล้างทำความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะ ก่อนนำกลับมาใช้บริการครั้งต่อไป และในกรณีที่การให้บริการมีความเสี่ยงต่อการแพร่เชื้อ

¹² ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่บริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551. ข้อ 18.

เช่น การใช้ไม้หรืออุปกรณ์ที่ใช้ขัดหรือขูดผิวหนังในการบริการกดจุดฝ่าเท้า ต้องผ่านกรรมวิธีการฆ่าเชื้อที่สามารถฆ่าและควบคุมเชื้อได้ไม่น้อยกว่าเทคนิคการปลอดเชื้อทุกครั้งหลังการให้บริการ

3) มาตรฐานและคุณภาพด้านผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้บริการ

ผู้ให้บริการจะต้องมีคุณสมบัติตามที่ประกาศกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้ จะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์จะต้องผ่านการอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตรจากหน่วยงานราชการ สถาบันหรือสถานศึกษาตามที่คณะกรรมการตรวจและประเมินมาตรฐานสถานประกอบการกลางรับรอง หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานในกิจการนวดเพื่อสุขภาพมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปีและผ่านการทดสอบความรู้และประสบการณ์โดยคณะกรรมการตรวจและประเมินมาตรฐานสถานประกอบการกลางนอกจากนั้น ผู้ให้บริการจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ได้แก่ โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคติดเชื้อเสียดให้โทษอย่างร้ายแรง โรคจิตร้ายแรง โรคอื่นในระยะรุนแรงที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานหรือโรคติดต่อในระยะร้ายแรง เป็นต้นและจะต้องไม่เป็นบุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หากในกรณีเคยเป็นผู้ให้บริการมาก่อน แต่ถูกเพิกถอนใบประเมินความรู้ความสามารถจากคณะกรรมการตรวจและประเมินมาตรฐานสถานประกอบการ จะต้องเลขระยะเวลาเพิกถอนไม่น้อยกว่า 2 ปีจึงจะขอประเมินความรู้ความสามารถใหม่ได้¹³

ผู้ให้บริการมีหน้าที่และข้อปฏิบัติดังจะกล่าวต่อไปนี้

ผู้ให้บริการจะต้องใช้ความรู้และความชำนาญตรงตามมาตรฐานวิชาชีพที่ได้ศึกษาอบรมมา โดยต้องให้บริการด้วยอาการสุภาพ อ่อนโยน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ที่กระทำ มีความรับผิดชอบต่อการให้บริการ ผู้ให้บริการจะต้องเก็บความลับของผู้รับบริการไม่นำข้อมูลของผู้รับบริการ ไปเปิดเผย และจะต้องไม่แสดงอาการขี้ขวน กระทำลามกอนาจาร หรือพูดจาในทำนองให้ผู้รับบริการเข้าใจว่าผู้ให้บริการต้องการมีเพศสัมพันธ์กับผู้รับบริการ และต้องไม่มีเพศสัมพันธ์กับผู้รับบริการหรือค้าประเวณี ผู้ให้บริการจะต้องเป็นผู้ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีไม่ควรพูดจาหยอกล้อ หรือล้อเล่น หรือกระทำการใดๆ อันมิใช่หน้าที่ที่จะต้องให้บริการกับผู้รับบริการ ในขณะที่ให้บริการแก่ผู้รับบริการห้ามมิให้ผู้ให้บริการใส่เครื่องประดับหรือของมีค่าซึ่งจะเป็น

¹³ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551. ข้อ 16 (1).

อุปสรรคต่อการปฏิบัติงานไม่ถนัดแก้ง ทำร้าย หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้รับบริการและ ไม่ลัดขโมยทรัพย์สินของผู้รับบริการ¹⁴

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 2 ฉบับ คือ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตาม พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 และ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 ที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องกันในเรื่องการควบคุมด้านมาตรฐานและคุณภาพ กล่าวโดยสรุป เรื่อง การควบคุมด้านสถานที่ โดยบังคับให้จะต้องอยู่ห่างจากชุมชน วัด ศาสนา สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล หรือสถานที่อื่นๆ โดยคำนึงถึงลักษณะและประเภทกิจการนั้น อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรือก่อเหตุรำคาญจะต้องมีการแบ่งสถานที่ออกโดยชัดเจนจาก กิจการอื่นจะต้องไม่กระทบต่อการบริการในการนวด นอกจากนี้ มีการควบคุมอาคารในด้าน สุขอนามัยปลอดภัยจะต้องสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการดูแลเรื่องการเก็บหรือการจัด มูลฝอยที่ถูกต้องลักษณะเพื่อป้องกันและควบคุมพาหะนำโรคอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ซึ่งมี คติตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้สถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพจะต้องไม่อยู่ในพื้นที่ติดต่อกับสถาน บริการ¹⁵

จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.83/2552 ในกรณีที่ผู้ฟ้องซึ่งประกอบกิจการ นวดแผนโบราณ โดยเป็นเจ้าของอาคารที่มีสถานบริการรวมอยู่ด้วยในอาคารเดียวกัน ได้ยื่นคำร้อง ขอใบรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยต่อสำนักงานสาธารณสุข จังหวัด โดยคณะกรรมการตรวจและประเมินมาตรฐานมีมติให้ผู้ฟ้องคดีแก้ไขปรับปรุงสถานที่ให้ เรียบร้อยเหมาะสม ผู้ฟ้องคดีแก้ไขเรียบร้อย เหลือเพียง 1 ข้อ คือ กรณีพื้นที่ประกอบการจะต้อง ไม่อยู่ในพื้นที่ติดต่อกับสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการซึ่งเป็นไปตามข้อ 10 (3) ของ ประกาศสาธารณสุข เรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยมาตรฐานของสถานที่ การ บริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐาน สำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

¹⁴ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การ บริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพ หรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551. ข้อ 16 (2).

¹⁵ เษขัญวิฑูญ์ แสนคิ. (ม.ป.ป.). *สถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพจะต้องไม่อยู่ในพื้นที่ติดต่อกับสถานบริการ*. กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร สำนักงานวิจัยและวิชาการ สำนักงานปกครอง. หน้า 31.

พ.ศ. 2551 มีข้อบกพร่องเนื่องจากแต่ละชั้นของอาคารมีบันไดเชื่อมขึ้นและลงทางเดียวกัน ภายในอาคาร ซึ่งผู้ที่มาใช้บริการสถานบริการยังสามารถเปิดกอลอนประตู เพื่อลงบันไดมายังชั้นที่เป็นสถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพได้ คณะกรรมการจึงไม่สามารถลงมติอนุมัติได้

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ตามข้อ 13 (2) ของประกาศสาธารณสุข เรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวมาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสว ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551 ได้กำหนดว่า ในกรณีที่ใช้พื้นที่ประกอบกิจการนวดเพื่อสุขภาพในอาคารเดียวกันกับการประกอบกิจการอื่นที่มีใช้กิจการสถานบริการต้องแบ่งสถานที่ให้ชัดเจนและกิจการอื่นนั้นต้องไม่กระทบกระเทือนต่อการให้บริการในกิจการนวดเพื่อสุขภาพ และตามข้อ 10 (3) ได้กำหนดว่า พื้นที่สถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพจะต้องไม่อยู่ในพื้นที่ติดต่อกับสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยบริการ อันจะเห็นได้ว่าประกาศฉบับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการแยกสถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพซึ่งเป็นสถานประกอบการที่ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องขออนุญาตตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ออกจากสถานบริการอย่างชัดเจน โดยมีให้เป็นที่ติดต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ติดต่อบนระดับแนวราบหรือแม้แต่เป็นพื้นที่ในอาคารเดียวกัน เมื่อสถานประกอบการนวดแผนโบราณของผู้ฟ้องคดีมีสถานที่ตั้งอยู่ในอาคารเดียวกันกับสถานบริการ จึงขัดกับมาตรฐานสถานที่ของสถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพตามข้อ 10 (2) และ (3) ของประกาศกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าว ประกอบกับผู้ฟ้องคดีจะอ้างการได้รับอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจากเทศบาลนครมาเป็นข้อยกเว้นที่จะไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขไม่ได้

ดังนั้น ในเรื่องการขออนุญาตจัดตั้งสถานประกอบการนวดแผนไทยซึ่งมีกำหนดระเบียบและมาตรฐานต่างๆ ไว้ตามกฎหมายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งผู้ประกอบการและผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติตามและในปัจจุบันมีการตราพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มาควบคุม โดยเฉพาะซึ่งจะได้กล่าวต่อไป แต่กระนั้นจะสามารถนำมาใช้บังคับได้แค่ไหน เพียงใด ผู้เขียนจะวิเคราะห์ให้เห็นในบทที่ 4 ต่อไป

3.1.2 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมสถานบริการไม่ให้ประกอบการมุ่งไปในทางที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งสถานบริการมีหลายประเภทตั้งอยู่กระจัดกระจายไม่เหมาะสมก่อให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง และก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาสังคมอื่นๆ เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิ และควบคุมผลกระทบของการตั้งสถาน

บริการแก่ประชาชน ซึ่งจากอดีตนั้นได้มีการปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมในยุคปัจจุบัน ปัจจุบันได้มีการแก้ไขล่าสุด ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2546) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2547 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2547 ได้ให้ความหมายของสถานบริการ ไว้ในมาตรา 3 ซึ่งหมายความว่า เป็นสถานที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการโดยหวังประโยชน์ทางการค้า¹⁶ กฎหมายไทยได้จำแนกสถานบริการออกเป็น 6 ประเภท ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อให้บริการโดยหวังประโยชน์ในการค้า แต่เมื่อจำแนกสถานบริการตามความหมายก็ได้เพียง 4 ประเภท คือ

1) สถานที่เดินรา กฎหมายอธิบายไว้ คือ เดินรา ราว ร่องเงืง สถานที่เดินรา คือ บาร์ หรือไนท์คลับ มีการจำหน่ายสุราอาหารเป็นหลักมีพลอร์ให้นักท่องเที่ยวหรือแขกออกไปเดินรา เป็นกรณีตามมาตรา 3 (1) ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องรับอนุญาตก่อนสถานที่เดินรานี้ อาจจะมีหรือไม่มีหญิงพาร์ตเนอร์บริการก็ได้ ในสถานที่บริการที่ไม่มีหญิงพาร์ตเนอร์บริการ อาจเป็นได้ในสถานราวหรือสถานร่องเงืง แต่โรงราวให้บริการแขก ซึ่งเรียกตามกฎหมายว่า หญิงพาร์ตเนอร์ (ซึ่งเป็นของชาวต่างชาติ) ส่วนสาวราวของไทยเป็นองค์ประกอบของโรงราว หากเป็นร่องเงืง ซึ่งเป็นประเพณีทางภาคใต้ของชาวมุสลิม มีลักษณะเหมือนราวแต่มีลีลาการร้องรำไม่เหมือนกัน การที่กฎหมายเข้ามาควบคุมเพราะเป็นสถานที่บริการแก่ทุกเพศทุกวัย แม้จะไม่ใช่สาวราวหรือหญิงพาร์ตเนอร์บริการ ก็อาจก่อให้เกิดอาชญากรรมได้ เช่น คนที่ดื่มสุรา มีอาการมึนเมาอาจมีการเหยียบเท้า เดินชนกันทั้งตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจกันได้ และอาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันได้ หรืออาจเป็นกรณีศึกษาขึ้น ดังนั้น กฎหมายจึงต้องเข้ามากำหนดให้ต้องได้รับอนุญาตก่อน เพื่อให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้าไปพิจารณาถึงสถานที่ตั้ง กฎเกณฑ์การให้บริการ และจัดสถานบริการนั้นว่าเป็นแหล่งอาชญากรรม ทำให้บ้านเมืองเกิดความไม่สงบเรียบร้อย¹⁷

2) สถานจำหน่ายอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นเป็นกรณีตามมาตรา 3 (2), (4) และ (5) มีลักษณะมีหญิงบำเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า และให้ลูกค้าจับต้องของสงวนได้ แต่ไม่รวมถึงให้ลูกค้าร่วมประเวณีด้วย เพราะอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ดังนั้น จึงต้องได้รับอนุญาตก่อน¹⁸

3) สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีบริการให้แก่ลูกค้า เป็นสถานบริการตามมาตรา 3 (3) ต้องได้รับอนุญาต แต่ก็มีข้อยกเว้นตามมาตรา 3 (ก) และ (ข) กล่าวคือ “หากเป็นสถานบริการที่ได้ขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย

¹⁶ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และ(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2546. มาตรา 3.

¹⁷ ขจรฉัตร มารินทร์วิมล. (2548). *มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจสปาในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 39.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ¹⁹ หรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล หรือสถานที่เพื่อสุขภาพ หรือเสริมสวยที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็ได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต”

ข้อแตกต่าง ก็คือ ตามมาตรา 3 (3) มีการบริการอาบน้ำ นวด หรืออบตัว อย่างหนึ่งอย่างใด ต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานเพื่อตั้งเป็นสถานบริการ แต่ในส่วนของมาตรา 3 (ก) และ (ข) ไม่ต้องได้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ เพราะได้รับอนุญาตโดยกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งให้ผู้ให้บริการได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ หรือได้ประกาศกำหนดสถานที่บริการให้เป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข²⁰

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่มีความเหมือนกันทั้ง มาตรา 3 และ มาตรา 3 (ก) และ (ข) คือ อาจจะมีบริการอาบน้ำ นวด หรืออบตัวเหมือนกัน เพียงแต่ว่าสถานประกอบการสปาหรือนวดแผนไทย ได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต

4) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดว่าเป็นสถานบริการประเภทใด

กล่าวโดยสรุป ในกรณีของสถานบริการอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า ตามมาตรา 3 (3) ที่สามารถมีความหมายครอบคลุมถึงสถานประกอบการนวดแผนไทย ดังนั้น จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการจะต้องขออนุญาตในการเปิดสถานบริการนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 3 (3) ของพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ใน มาตรา 3 (3) (ก) และ (ข) กล่าวคือ ผู้ประกอบการสามารถเปิดสถานบริการได้โดยไม่ต้องขอรับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ได้ในสองกรณี คือ

1) กรณีมาตรา 3 (3) (ก) ใช้บังคับกับ สถานที่ซึ่งผู้บริการได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ หรือได้รับการยกเว้นไม่ต้องขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทยตามกฎหมายดังกล่าว หรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

¹⁹ พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ได้ถูกยกเลิกและมีการแก้ไขใหม่ เป็นพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2556 เล่ม 130 ตอนที่ 13 ก. ทั้งนี้ การนวดไทยเป็นศาสตร์หนึ่งของวิชาชีพแพทย์แผนไทย ซึ่งได้มีการตรากฎหมายเป็นพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 เล่ม 130 ตอนที่ 10 ก.

²⁰ ขจรฉัตร มารีรินทร์วิมล. อ้างแล้ว. หน้า 40.

2) กรณีมาตรา 3 (3) (ข) สถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะต้องมีลักษณะของสถานที่การบริการ หรือผู้ให้บริการเป็นไปตามมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบเพื่อรองรับให้เป็นไปตามมาตรฐานนั้นด้วยก็ได้

กิจการสปาเพื่อสุขภาพ กิจการนวดเพื่อสุขภาพ และกิจการนวดเพื่อเสริมสวย เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภทกิจการสปาเพื่อสุขภาพ กิจการอาบ อบ นวด หรือกิจการเสริมสวยหรือแต่งผมที่ต้องควบคุมในท้องถิ่นนั้น ตามมาตรา 32 (1) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535²¹

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า “การนวดเพื่อสุขภาพและการใช้น้ำเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้จะต้องมีบริการอย่างอื่นร่วมด้วยอย่างน้อย 3 รายการ และต้องไม่เข้าข่ายเป็นการบำบัดรักษาโรค” หรือการนวดแผนไทยนั้นอยู่ในขอบเขตของการบำบัดและการรักษาจึงต้องถูกควบคุมตามพระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ส่วนกิจการอื่นๆ ที่มีได้มีบริการหลักดังกล่าว และไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานไม่ถือว่าเป็นกิจการสปาเพื่อสุขภาพและสำหรับกิจการนวดเพื่อสุขภาพ และกิจการนวดเพื่อเสริมสวยตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฯ ออกตามความในมาตรา 3 (3) (ข) แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ถือว่าเป็นกิจการที่อยู่ในข่ายกิจการอาบ อบ นวด หรือกิจการเสริมสวยหรือแต่งผม ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ฉบับที่ 4) ด้วย แล้วแต่กรณี กล่าวคือ ผู้ที่จะได้รับการยกเว้นได้ต้องขอจดสถานบริการตามพระราชบัญญัติสถานบริการในมาตรา 3 (3) (ก) ต้องเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ หรือได้รับการยกเว้นไม่ต้องขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาแพทย์แผนไทยประเภทนวด ซึ่งต้องผ่านการอบรมและต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย แต่ว่าสถานประกอบการนวดแผนไทยได้รับการยกเว้นดังกล่าวมาแล้วข้างต้นมีปัญหาข้อกฎหมายในพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพขึ้นในภายหลังโดยกำหนดให้สถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ไม่ใช่การบริการอาบ น้ำ นวด หรืออบตัวตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ หากมีปัญหาในการตีความ หรือเพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ อาจจะต้องกลับมาใช้บังคับในพระราชบัญญัติฉบับนี้ในการต่อไป

²¹ คำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ 5/2547 เรื่อง การควบคุมการประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพ กิจการอาบ อบ นวด และกิจการเสริมสวยหรือแต่งผม.

3.1.3 พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559

เนื่องจากลักษณะของกิจการนวดเพื่อสุขภาพที่มีผู้ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการจึงเป็นกิจการที่เข้าข่ายเป็นสถานประกอบการกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข ดังนั้นสถานประกอบการจึงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมายทั้ง 2 ฉบับที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานรวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นของคุณภาพบริการในระดับสากล ซึ่งจะส่งผลให้มีการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ รวมถึงเป็นการคุ้มครองและยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนในประเทศ จึงมีการออกกฎหมายมาใช้บังคับได้โดยตรงและแก้ไขกฎหมายและออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข คือ

1) การออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 กำหนดให้กิจการนวดเพื่อสุขภาพเป็นกิจการที่เป็นอันตราย โดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อการแยกกิจการนวดเพื่อสุขภาพ ออกจากอาบ อบ นวดทั่วไป ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

2) พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ซึ่งมีการออกกฎหมายใหม่และประกาศใช้เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2559 จึงมีผลให้สถานประกอบการเพื่อสุขภาพอยู่ภายใต้บทบังคับตามกฎหมายฉบับนี้โดยตรง ซึ่งไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสถานบริการ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน โดยได้ไต่รับรองจากกระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไปนี้

พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559²² เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ที่จะควบคุมกำกับ ดูแลการประกอบการเพื่อสุขภาพ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจการและการให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้มีมาตรฐานและความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ อันเป็นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน คุ้มครองและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการ นอกจากนี้ยังเพิ่มโอกาสในการแข่งขันด้านบริการเพื่อสุขภาพในระดับชาติ ก่อนจะมีพระราชบัญญัตินี้ขึ้นการขอรับใบรับรอง

²² เหตุผลในตราพระราชบัญญัตินี้โดยกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพเป็นกิจการด้านบริการที่สร้างงานและรายได้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก และเป็นกิจการที่ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้รับบริการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ยาวนาน จึงมีผู้ประกอบการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายกำกับดูแลการดำเนินกิจการนี้เป็นการเฉพาะ ผู้ประกอบการ ผู้ดำเนินการ และผู้ให้บริการจำนวนมากขาดความรู้และทักษะในการประกอบการ และการให้บริการของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ส่วนใหญ่แล้วไม่ได้มาตรฐานและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ร่างกาย และจิตใจของผู้รับบริการ ประกอบกับมีผู้ใช้คำว่า “สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ” เพื่อประกอบกิจการแฝงอย่างอื่น อันส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้รับบริการ สมควรมีกฎหมายที่กำกับดูแลการประกอบการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีมาตรฐานอันเป็นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนและคุ้มครองผู้บริโภค.

มาตรฐานสำหรับสถานประกอบการนั้นจะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจที่จะขอให้รับรองมาตรฐานเท่านั้น หากไม่ขอก็ไม่มีผลบังคับใช้ ทำให้ส่วนราชการไม่อาจเข้ามาควบคุมกำกับ ดูแลให้มีมาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขได้

จากการศึกษาตัวกฎหมายพระราชบัญญัติสถานบริการและพระราชบัญญัติสาธารณสุขตามข้างต้นมาแล้วนั้น เห็นได้ว่า มีความซับซ้อนของตัวกฎหมายและอำนาจของผู้ควบคุม ดูแล และไม่มีกฎหมายฉบับใดที่มีผลบังคับใช้ให้เกิดในรูปธรรมขึ้น เป็นเพียงแนวปฏิบัติว่าสถานประกอบการใด หรือผู้ประกอบการใด สมัครใจเข้าขอรับรองมาตรฐาน ไม่มีกฎหมายใดบังคับให้ต้องทำตามหรือบทลงโทษ หากไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ข้อกำหนด วิธีการต่างๆ ที่ออกมา ซึ่งผู้ประกอบการบางรายก็ไม่ทราบถึงประกาศของกระทรวงในเรื่องที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น

ดังนั้น พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไข ปัญหาในเรื่องการควบคุมดูแลสถานประกอบการ หรือกำหนดกฎหมายให้ชัดเจนในการปฏิบัติ เพื่อให้กิจการนวดแผนไทยมีหลักการปฏิบัติเป็นไปในทางเดียวกัน และอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ด้วย จึงต้องศึกษาว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถบังคับใช้ได้ผลอย่างไร ดังจะกล่าวต่อไป

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แบ่งสถานประกอบการเพื่อสุขภาพออกเป็น 3 ประเภท ใหญ่ๆ คือสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ²³ ความหมายว่า สถานที่ที่ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการ ดังนี้

(1) กิจการสปาเพื่อสุขภาพ อันได้แก่ บริการที่เกี่ยวกับการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพ โดยวิธีการบำบัดด้วยน้ำและนวดร่างกายเป็นหลัก ประกอบกับบริการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง อีกอย่างน้อยสามอย่าง เว้นแต่เป็นการดำเนินการในสถานพยาบาลตามกฎหมาย

(2) กิจการนวดเพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย เว้นแต่การนวดเพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมความงามในสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลหรือในหน่วยบริการสาธารณสุขของหน่วยงานของรัฐ หรือการนวดที่เป็นการให้บริการในสถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(3) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จะเห็นได้ว่า จากคำนิยามข้างต้นนั้น คำว่า กิจการนวดเพื่อสุขภาพ กับ นวดเพื่อความงาม นั้นอยู่ในอนุมาตราเดียว ซึ่งจากที่ได้ศึกษาข้างต้นมาแล้วตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข นั้น ได้แยกความหมายออกจากกัน แม้ว่านวดเพื่อสุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของสปาเพื่อสุขภาพด้วยก็ตาม แต่วิธีการให้บริการนั้น ยังคงมีความแตกต่างกันบ้างของวิธีการปฏิบัติ ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรแยกแยะให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ และควรให้ความชัดเจนระหว่างกรนวดแผนไทย

²³ พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559. มาตรา 3.

ในสถานประกอบการและในสถานพยาบาล ซึ่งเป็นการจัดเรื่องการแข่งขันทางการค้าได้ เพื่อให้
เกิดความแตกต่างในการควบคุม

หากพิจารณาจากราชบัญญัติฉบับนี้ ในเรื่องการควบคุม กำกับ ดูแล ในสถาน
ประกอบการเพื่อสุขภาพ พิจารณาได้ ดังนี้

(1) การควบคุมและการออกใบอนุญาตและการขึ้นทะเบียน

กฎหมายกำหนดให้ผู้ใดประสงค์จะประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ
ต้องได้รับอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพจากผู้อนุญาต (มาตรา 12) ดังนั้น
ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล สามารถที่จะขออนุญาตในการประกอบกิจการได้ใน
ฐานะผู้รับอนุญาต โดยกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตไว้ และใน
กรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขอรับใบอนุญาต ผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้นจะต้องมีคุณสมบัติและ
ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ดังกล่าวด้วย (มาตรา 13) ในกรณีใบอนุญาตสถานประกอบการ
เพื่อสุขภาพนั้นสิ้นสุดลงได้มีดังนี้ เมื่อผู้รับอนุญาตตาย เลิกประกอบกิจการ หรือถูกเพิกถอน
ใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ (มาตรา 16) หากมีความประสงค์จะเลิก
ประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้แจ้งให้ผู้อนุญาตทราบ พร้อมทั้งคืนใบอนุญาต
ภายใน สิบห้าวันนับแต่วันเลิกประกอบกิจการ

กฎหมายมิได้กำหนดการห้ามโอนต่อไปยังทายาทหรือบุคคลอื่น ให้ผู้รับอนุญาต
ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถโอนใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการ
เพื่อสุขภาพให้บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้
เมื่อได้รับอนุญาต โดยในกรณีที่ผู้รับอนุญาตซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาถึงแก่ความตาย หากทายาทมี
ความประสงค์จะประกอบกิจการต่อไป ให้ผู้จัดการมรดกหรือทายาทซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มี
ลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายกำหนดไว้ยื่นคำขอเพื่อขอรับโอนใบอนุญาตดังกล่าวต่อผู้อนุญาต
ภายใน เก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้รับอนุญาตตาย หากมิได้ยื่นคำขอภายในเวลาดังกล่าวให้ใบอนุญาตนั้น
สิ้นสุดลง

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้คำนึงถึงคุณสมบัติของผู้ได้รับอนุญาต แม้ว่า
การโอนต่อโดยการรับมรดกหรือได้มาทางอื่น จะต้องมีคุณสมบัติที่กฎหมายกำหนดไว้

(2) มาตรฐานและคุณภาพด้านการบริการ

ผู้รับอนุญาตนั้นจะต้องประกอบกิจการให้ตรงตามประเภทของสถานประกอบการ
เพื่อสุขภาพที่ได้ระบุไว้ในใบอนุญาต (มาตรา 26) นอกจากนี้แล้ว ผู้ได้รับอนุญาตจะต้องจัดให้
สถานประกอบการนั้น ผ่านใบรับรองมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการต้อง

เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎกระทรวง²⁴ ซึ่ง ณ ตอนนี้มีเพียงประกาศของกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตาม พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551

(3) มาตรฐานและคุณภาพด้านผู้ให้บริการ

มาตรฐานผู้ให้บริการในสถานประกอบการนั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงด้วยมีคุณสมบัติ ดังนี้ ผู้ให้บริการมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และได้รับวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตร ด้านบริการเพื่อสุขภาพที่ได้รับรองจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ไม่เป็นคนวิกลจริต คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ จะต้องไม่เคยต้องคำพิพากษา ถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมาย อาญา ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี และจะต้องไม่เป็นผู้ป่วยโรคติดต่ออันเป็นที่รังเกียจของสังคมหรือ ดิคาเสพติด²⁵

(4) มาตรการบtlงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน

จากการที่ศึกษาพระราชบัญญัติที่ผ่านมา หรือประกาศกระทรวงสาธารณสุข จะเห็นได้ว่าไม่มีการกล่าวในเรื่องของบทลงโทษไว้ให้ชัดเจน จึงทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ ให้บริการ ไม่ได้ตระหนักถึงการลงโทษมากเท่าที่ควร เนื่องจากว่าตามประกาศกระทรวงฯ กำหนด ไว้เพียงแต่ว่า หากมีกรณีฝ่าฝืนก็เพิกถอนใบรับรองนั้นเสีย แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนด โทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาไว้ด้วย นอกจากการเพิกถอนใบอนุญาตซึ่งผู้ประกอบการจะต้อง ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น จะต้องขอใบอนุญาตในการประกอบกิจการก่อน หากฝ่าฝืน จะต้องโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ -

เนื่องจากในอดีตประเทศไทยมิได้มีกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดตั้ง สถานประกอบการนวดแผนไทยไว้โดยตรง และมีได้บังคับในสถานประกอบการนวดแผน ไทยต้องได้มีใบรับรองมาตรฐานสถานประกอบการแต่อย่างไร และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่า ด้วยสถานบริการ เมื่อปี พ.ศ. 2559 ได้มีพระราชบัญญัตินี้ เพื่อบังคับให้สถานประกอบการที่ จัดตั้งในภายหลังและที่เปิดก่อนพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้ให้จัดการขอใบรับรอง

²⁴ ปัจจุบันมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการ อยู่ในกำเนินการของกระทรวงการท่องเที่ยว และการกีฬา.

²⁵ พระราชบัญญัติสถานประกอบเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559. มาตรา 13.

มาตรฐานสถานประกอบการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข อย่างไรก็ตาม สถานประกอบการ
 นวดแผนไทยจะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้มาน้อยเพียงใด และสามารถนำมาบังคับใช้ได้
 อย่างไร ผู้เขียนจะนำไปวิเคราะห์ในบทที่ 4 ต่อไป

3.1.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543

รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาขีดความสามารถด้านการแข่งขันของสถานประกอบการ
 ในประเทศและส่งออกต่างประเทศ โดยให้สถานประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก
 สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายและยกระดับความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้สถานประกอบการ
 กิจการของประเทศไทยมีความเข้มแข็ง และต้องการให้ภาคเอกชนมีแนวคิดริเริ่มในการพัฒนา
 สถานประกอบการให้ได้มาตรฐาน มีการจัดระบบการทำงานอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพสูงสุด
 ที่จะเป็นการส่งออกและส่งเสริมสถานประกอบการ โดยที่รัฐบาลได้มีการพัฒนากฎหมายต่างๆ
 ที่เกี่ยวในแต่ละด้าน

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ย่อมาจาก Small and Medium Enterprises
 ครอบคลุมกิจการ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก กิจการการผลิต ครอบคลุมการผลิตในภาคเกษตรกรรม
 ภาคอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ ซึ่งเป็นธุรกิจที่เปลี่ยนรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป
 กระบวนการผลิตจึงเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบในการแปรรูปให้เป็นสินค้าเพื่อ
 อุตสาหกรรมและการบริโภค ซึ่งมีสินค้าจำนวนมากที่ผลิตขึ้นและจำหน่ายเอง โดยใช้เครื่องจักรใน
 การแปรรูปส่วนธุรกิจการผลิตภาคเกษตรกรรมก็มีเช่นเดียวกัน ส่วนธุรกิจเหมืองแร่ เป็นธุรกิจ
 เกี่ยวกับการขุดหาทรัพยากรธรรมชาติแหล่งแร่วัตถุดิบจากพื้นดิน ทั้งที่เป็น โลหะหรืออโลหะทุก
 ชนิด ทุกประเภท กลุ่มที่ 2 กิจการค้า ครอบคลุมการค้าส่งและการค้าปลีก กลุ่มที่ 3 กิจการบริการ
 เป็นธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าในรูปแบบบริการให้แก่ผู้บริโภคหรือผู้ผลิต ส่วนใหญ่จะมีตัวตนและถูก
 บริโภคในขณะเดียวกับที่ผลิตขึ้นมา²⁶

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจที่มีความเหมาะสม มีความคล่องตัว
 ในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศ และยังเป็นวิสาหกิจที่ใช้เงินทุนใน
 จำนวนที่ต่ำกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ และช่วยรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรม เมื่อหมดฤดูกาล
 เพาะปลูก รวมถึงเป็นแหล่งที่สามารถรองรับแรงงานที่เข้ามาใหม่เป็นการป้องกันการอพยพของ
 แรงงานเข้ามาหางานในเมืองใหญ่ และช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานกิจการวิสาหกิจได้
 ครอบคลุมทุกภาค

²⁶ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2550). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจรายย่อย. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. หน้า 54.

เมื่อได้กล่าวถึง ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ในประเทศไทยจะประกอบกิจการในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือกิจการร่วมค้า ซึ่งจะประกอบการไม่ว่าจะเป็นการขยายสินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือการให้บริการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในฐานะหน่วยงานที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 เพื่อกำหนดทิศทางในการส่งเสริม SMEs ของประเทศให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาประเทศ เล็งเห็นผลกระทบของ AEC ที่จะเกิดขึ้นกับ SMEs จึงมีการวางแผนรองรับการเปิดเสรีในทุกด้านและการสร้างโอกาสการทำธุรกิจสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกประเทศให้ผู้ประกอบการ SMEs เจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน จึงมีโครงการ AEC Ready ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมย่อยต่างๆ ดังนี้²⁷

1) การอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้กับ SMEs และผู้สนใจ จำนวน 5,000 ราย ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อให้ SMEs รู้จัก AEC และตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเพื่อจะนำความรู้ความเข้าใจดังกล่าวไปประยุกต์เพื่อเตรียมความพร้อมเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้

2) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ เงื่อนไขการค้าของ AEC และเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินธุรกิจให้แก่ SMEs จำนวน 1,500 ราย

3) การยกระดับและเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการ จำนวน 400 ราย ให้มีความพร้อมในด้านที่ยังขาด เช่น การสร้างเครื่องหมายการค้าของสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การจดลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและต่างประเทศ การปรับปรุงและพัฒนาเว็บไซต์ให้ใช้งานได้หลากหลายภาษา เป็นต้น

4) การสนับสนุนการจับคู่ธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการไทยเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งในการผลิตสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และการจับคู่ธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการไทยกับผู้ประกอบการอาเซียน เพื่อสร้างโอกาสด้านการค้าการลงทุนระหว่างกันอย่างเหมาะสม

5) การศึกษาและรวบรวม ข้อมูลเชิงลึกเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs ทั้งรายพื้นที่และรายผลิตภัณฑ์รวมถึงการเสริมสร้างเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการปรับตัว

²⁷ วรินทร์ หงสกุล. (2559). สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีมติใหม่ สสว. กับการส่งเสริม SMEs เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.sme.go.th/Lists/EditorInput/DispF.aspx?List=15dca7fb-bf2e-464e-97e5-440321040570&ID=1780>. [2559, 10 มกราคม].

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดลักษณะธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

วิสาหกิจขนาดกลาง²⁸ ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) กิจการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าห้าสิบคนแต่ไม่เกินสองร้อยคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่าห้าสิบล้านแต่ไม่เกินสองร้อยล้านบาท
- 2) กิจการค้าส่ง ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่ายี่สิบคนแต่ไม่เกินห้าสิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่ายี่สิบล้านแต่ไม่เกินห้าสิบล้านบาท
- 3) กิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าสิบห้าคนแต่ไม่เกินสามสิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่าสามสิบล้านแต่ไม่เกินหกสิบล้านบาท

วิสาหกิจขนาดย่อม²⁹ ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) กิจการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าห้าสิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่าห้าสิบล้าน
- 2) กิจการค้าส่ง ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่ายี่สิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่ายี่สิบล้าน
- 3) กิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าสิบห้าคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่าสามสิบล้าน

แผนปฏิบัติการในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งสำนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นดูแลจัดการทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยประสานงานกับราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนความจำเป็นและเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจและสังคมของปัญหาที่ต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยการกำหนดให้มีการพัฒนาวิสาหกิจในชุมชนภูมิภาคและท้องถิ่นชนบท โดยคำนึงถึงการให้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และมีการสนับสนุนและช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพและขีดความสามารถเพิ่มขึ้น จัดให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านการบริหารการจัดการ การตลาด การผลิต และการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการนั้นๆ เพื่อให้มีการพัฒนาในด้านคุณภาพ และมาตรฐาน

²⁸ กฎกระทรวงกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545. (2545, 20 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 93 ก.), หน้า 18.

²⁹ กฎกระทรวงกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545. (2545, 20 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 93 ก.), หน้า 18.

รวมถึงการส่งเสริมภาพลักษณ์ การพัฒนารูปแบบ และการบรรลุผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้น สำนักงานวิสาหกิจจะต้องมีการส่งเสริมการวิจัย และพัฒนา การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีความเหมาะสมตลอดจนการผสมผสานหรือประยุกต์เทคโนโลยีที่ทันสมัยกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนวิชาการด้านอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมและด้านสุขอนามัย และจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ³⁰

ปัจจุบันธุรกิจทางด้านสุขภาพเกี่ยวกับนวดแผนไทย มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมาอย่างต่อเนื่องในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนั้นภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญจึงกำหนดนโยบายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจทางด้านสุขภาพ สนับสนุนให้กลับมาสนใจสุขภาพมากขึ้น แต่กระนั้นแม้ว่าภาครัฐจะมีการส่งเสริมทางด้านนโยบายด้านแหล่งเงินทุน โดยร่วมกับธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย โดยให้การสนับสนุนในด้านเงินทุน ตามที่ได้กล่าวมาข้างแล้วข้างต้น แต่เมื่อมาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจขนาดย่อม ก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าหากผู้ประกอบการกลุ่มนี้ขอการสนับสนุนจะได้รับผลประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด เนื่องจากว่าผู้ประกอบการกลุ่มนี้อาจไม่มีทรัพย์สินในการประกันหนี้ จึงไม่มีความน่าเชื่อถือทางการเงินสำหรับธนาคารดังกล่าว³¹

สถานประกอบการนวดแผนไทยนั้น จัดอยู่ในด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในกลุ่มของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีบทบาทในการเป็นผู้ส่งมอบงานสร้างสรรค์ออกสู่ตลาดต้องผูกติดกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมเป็นสำคัญ ซึ่งทำได้เพียงการปรับปรุง ออกแบบผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมเล็กน้อยเท่านั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการได้น้อยมาก จึงเป็นการทำทนายในการกำหนดกลยุทธ์ที่จะต้องผสมผสานกับวัฒนธรรม หากพิจารณาจากลักษณะของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากข้างต้นแล้วเห็นได้ว่ามีมูลค่าที่สูง ซึ่งสถานประกอบการนวดแผนไทยขนาดเล็กอาจมีต้นทุนการผลิตที่ไม่ได้สูงจึงไม่สามารถเข้ารับโอกาสในการส่งเสริมได้ซึ่งในปัจจุบัน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ได้สนับสนุนและจูงใจด้านเงินลงทุนในการประกอบกิจการ โดยการสนับสนุนสินเชื่อ

จากการศึกษามาตรการ นโยบาย และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการนั้น จะเห็นได้ว่า จะต้องประกอบไปด้วย ด้านแหล่งเงินทุน ตลาด และแรงงานฝีมือ ซึ่งในแต่ละด้าน

³⁰ พริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). “บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์”. *วารสารเศรษฐกิจศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนาศาสตร์*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1, หน้า 59.

³¹ วรินทร์ หงสกุล. (2559). *สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมิติใหม่ สสว. กับการส่งเสริม SMEs เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.sme.go.th/Lists/EditorInput/DispF.aspx?List=15dca7fb-bf2e-464e-97e5-440321040570&ID=1780>. [2559, 10 มกราคม].

นโยบาย และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับสถานประกอบการในด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม นั้น ทางด้านรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการวางยุทธศาสตร์ให้สถานประกอบการขนาดกลางเป็นศูนย์กลางการบริการด้านสุขภาพ และสามารถแข่งขันได้ในต่างประเทศ แต่ทั้งนี้ กฎหมายของประเทศยังไม่อาจเอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมสถานประกอบการขนาดกลาง และมาตรการต่างๆ สามารถช่วยส่งเสริมสถานประกอบการได้มากกว่านี้

3.1.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542

ในปัจจุบันภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น จึงมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่เน้นการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในมิติของความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ระบบนิเวศน์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อจะให้ได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา³²

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแหล่งความรู้ดั้งเดิมอยู่หลากหลาย อาทิ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่งดงามอ่อนช้อย องค์กรความรู้ดั้งเดิมเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย วิธีการรักษาแบบแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย ตลอดจนการค้นพบพันธุ์พืชประจำท้องถิ่นซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นพันธุ์พืชใหม่ได้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดจากความคิดค้นสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษจนได้องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าและเป็นมรดกสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนหนึ่งไปสู่ชุมชนหนึ่ง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยไม่มีการหวงกันหรือมีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์ องค์กรความรู้ในลักษณะนี้เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการแบ่งออกเป็น 3 หมวด³³ คือ องค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่น การแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และทรัพยากรพันธุกรรม

ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการระหว่างประเทศที่ให้ระบบคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงต้องอาศัยระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายเฉพาะสำหรับประเทศไทยนั้นยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง แต่มีกฎหมายบางฉบับเท่านั้นที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นได้บางสาขา

³² ประวิช ราชกิจ. (2557). *การคุ้มครองภูมิปัญญาการนวดไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 27.

³³ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2558). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=25&id=161&Itemid=262. [2558, 25 พฤศจิกายน].

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม³⁴

หลักการในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญมากจึงมีการสร้างระบบในการคุ้มครองภูมิปัญญาไม่ว่าจะเป็นการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามาปรับใช้หรือการสร้างระบบเฉพาะขึ้นมาเพื่อคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการทำละเมิดหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมจากประเทศพัฒนา อาจดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การคุ้มครองเชิงบวก หมายถึง การให้สิทธิแก่ผู้ครอบครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบกฎหมายเฉพาะ โดยให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว หรือการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกันแก่การครอบครอง อีกส่วนหนึ่งคือ การคุ้มครองเชิงตั้งรับ หมายถึง การป้องกันการแอบอ้างหรือการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาจนำหลักเรื่องการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมตาม Article 10bis ของอนุสัญญากรุงปารีส หลักการเรื่องกรรมสิทธิตาม Article 6bis ของอนุสัญญากรุงเบิร์นและวัฒนธรรมสิทธิ สิทธิที่จะได้รับความเคารพในเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนมาปรับใช้ หรือหลักการเปิดเผยแหล่งที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการขอรับการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่พัฒนามาจากภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วซึ่งจะช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพสิทธิบัตรและป้องกันการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของ³⁵

พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 นี้เป็นพระราชบัญญัติที่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและกรมการแพทย์ทางเลือกของกระทรวงสาธารณสุข เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันการฉกฉวยทรัพยากรสมุนไพรและองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย โดยให้ความคุ้มครองจะนำหลักการของกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามาผสมผสานกับการเข้าถึงทรัพยากรทางชีวภาพของอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ³⁶

³⁴ ศูนย์วิจัยวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2550). *กรอบความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย*. รายงานการศึกษาระดับสมบูรณณ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. หน้า 19.

³⁵ เรืองรอง บุญรัตพันธุ์. (2555). *การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 85.

³⁶ ศูนย์วิจัยวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. อ้างแล้ว. หน้า 147.

พระราชบัญญัตินี้ให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังต่อไปนี้³⁷

1) คำรับยาแผนไทยของชาติหรือตำราการแพทย์แผนไทยของชาติ โดยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจประกาศกำหนดคำรับยาแผนไทยหรือตำราการแพทย์แผนไทย ผู้ใดประสงค์จะเอาตำรายาแผนไทยของชาติไปใช้ประโยชน์ในทางการค้าต้องขออนุญาตและจ่ายค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ด้วย

2) คำรับยาแผนไทยทั่วไปหรือตำราการแพทย์แผนไทยทั่วไป ได้แก่ คำรับยาแผนไทยหรือตำราการแพทย์แผนไทยที่มีการใช้ประโยชน์อันอย่างแพร่หลาย

3) คำรับยาไทยส่วนบุคคลหรือตำราการแพทย์แผนไทยส่วนบุคคล กรณีที่เป็นผู้คิดค้นปรับปรุงพัฒนาโดยใช้หลักการแพทย์แผนไทย แต่มิได้จดทะเบียน

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดอายุความคุ้มครองสิทธิในภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยไว้ตลอดอายุผู้ทรงสิทธิ และให้มีอยู่ต่อไปอีก 50 ปีนับแต่วันที่ผู้ทรงสิทธิถึงแก่ความตายและในกรณีที่หมดอายุความคุ้มครองแล้ว รัฐมนตรีจะประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้คำรับยาแผนไทยหรือตำราการแพทย์แผนไทยดังกล่าวให้เป็นตำรายาแผนไทยทั่วไปหรือตำราการแพทย์แผนไทยทั่วไป³⁸

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาในเรื่องการแพทย์แผนไทย รวมถึงการคุ้มครองสมุนไพรไทยที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจทางการศึกษาและป้องกันการสูญพันธุ์ด้วย กฎหมายฉบับนี้เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งเกี่ยวกับหลายหน่วยงาน จึงอาจมีความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน

การนวดไทยได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายฉบับนี้ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย” หมายความว่า พื้นความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ส่วน “การแพทย์แผนไทย” หมายความว่า กระบวนการทางแพทย์เกี่ยวกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด รักษา หรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ การผดุงครรภ์ การนวดไทย และให้หมายความรวมถึงการเตรียม การผลิตยาแผนไทย และการประดิษฐ์อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ ทั้งนี้ โดยอาศัยความรู้หรือตำราที่ได้ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา

³⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. มาตรา 16.

³⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. มาตรา 33.

ตำราการนวดไทยนั้นไม่ว่าจะมีการบันทึกหรือไม่ก็ตาม ก็ถือว่าเป็นตำราการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดประกอบกับการประกอบโรคศิลปะเกี่ยวกับเวชกรรมแผนไทยนั้น รวมไปถึงนวดไทยด้วย

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นของประเทศไทย การนวดแผนไทยนั้นเป็นการนวดในรูปแบบหนึ่งที่กำลังมีมาตั้งแต่ก่อนการเริ่มประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ของกลุ่มชนพื้นเมืองที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายในการรับและขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาการนวดแผนไทย ซึ่งอาจมีผลในการคุ้มครองภูมิปัญญาการนวดแผนไทยในการละเมิด โดยการแอบอ้างชื่อไปใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางพาณิชย์โดยไม่ชอบทั้งในและต่างประเทศได้ ดังนั้นจึงควรหามาตรการในการคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยคงอยู่ ไม่ให้ต่างประเทศนำเอาภูมิปัญญาของไทยไปขึ้นทะเบียนคุ้มครอง

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการนวดในต่างประเทศ

ผู้เขียนได้ทำการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการนวดในต่างประเทศ โดยทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสถานประกอบการนวดและโดยการรวบรวมตัวบทกฎหมายของต่างประเทศ เป็นการเฉพาะเรื่อง เพื่อนำมาวิเคราะห์กับกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งประเทศที่เลือกมานั้นในสองประเทศแรก คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ซึ่งมีการนวดของแต่ละประเทศที่มีเอกลักษณ์ในการนวดที่คล้ายคลึงกัน จึงได้นำมาศึกษาว่ามีการควบคุมที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันเช่นไร ส่วนในสองประเทศหลังนี้คือ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกานั้นผู้เขียนสนใจในกฎหมายเนื่องจากว่าทั้งสองประเทศหลังนี้ไม่ได้มีการนวดที่เป็นเอกลักษณ์อย่างสองประเทศแรก แต่ทำไมมีการควบคุมในการจัดตั้งสถานประกอบการ เพื่อการศึกษาว่าในประเทศของผู้รับบริการนั้น มีความต้องการในการควบคุม และต้องการเข้าถึงกลุ่มประเทศรับบริการเหล่านี้จึงนำกฎหมายของแต่ละประเทศมาศึกษาพิจารณาว่ามีการควบคุมสถานประกอบการอย่างไร และเพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายในประเทศไทยได้อย่างไร รวมทั้งสามารถนำมาปรับปรุงคุณภาพ มาตรฐาน กับสถานประกอบการของไทยให้เป็นกิจการส่งออกได้อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาเอกลักษณ์ให้คงอยู่ได้

3.2.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่ประกอบด้วยมณฑลต่างๆ จำนวน 23 มณฑล มีจำนวน 5 เขตการปกครองตนเอง มีจำนวน 4 มหานครที่ขึ้นต่อส่วนกลาง และมีจำนวน 2 เขต

บริหารพิเศษ มีระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนมีนวดแผนจีนโบราณคล้ายกันกับประเทศไทย แต่การนวดแผนจีนโบราณเป็นด้านการแพทย์อย่างเดียวซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะสูญหายด้วยกระแสโลกาภิวัตน์³⁹

ประวัติศาสตร์ทางการแพทย์ มีเมื่อประมาณ 1800 ปีก่อนคริสตกาลในช่วงต้นราชวงศ์ซาง (Shang dynasty) มีการค้นพบบันทึกตัวหนังสือจีนเก่าแก่ มีการบรรยายถึงวิธีการรักษาและวินิจฉัยโรค โดยบันทึกไว้บนกระดูกสะบั้นกระดูกง่า ในสมัยชุนชิว เมื่อรัฐได้เห็นถึงความสำคัญจึงออกกฎหมายให้ตั้งโรงเรียนแพทย์ในปัจจุบันกฎหมายในสมัยโบราณจึงเป็นในรูปแบบของคำสั่งของรัฐซึ่งมีความแตกต่างกับปัจจุบัน และในสมัยกษัตริย์เฉียนหลง ได้มีบัญชาให้รวบรวมสรรพตำราโบราณตั้งโรงเรียนแพทย์ที่มีการส่งเสริมและแพร่หลาย ในการรักษาภายนอกจะต้องรักษาภายในเป็นหลัก และการรักษาโรคกระดูกหักที่สืบทอดมาจากสมัยชิ่งมีการรวบรวมตำราการแพทย์แยกออกเป็นหมวดหมู่ ในสมัยราชวงศ์หยิน (Yin dynasty) การแพทย์แผนจีนโบราณจึงได้รับความนิยมมากขึ้น โดยการใช้สมุนไพรในการรักษา และมีการปลูกสมุนไพรในสวนสมุนไพรของตนเอง⁴⁰ ผู้ป่วยในโรงพยาบาลใช้การรักษาแผนจีนมากกว่าแผนตะวันตก เช่น ใช้สมุนไพร การฝังเข็ม และการนวด⁴¹ จึงมีการส่งเสริมและคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์จีน 3 แผน คือ แผนโบราณ แผนจีน และแผนปัจจุบันเข้าด้วยกัน

3.2.1.1 ภาพรวมของสถานประกอบการนวด

1) ด้านเศรษฐกิจ

การให้บริการสปาแผนไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน เน้นการให้บริการด้านความสวยงามและด้านดูแลสุขภาพ โดยเป็นสปาที่มีการผสมผสานระหว่างศาสตร์การแพทย์จีนและชาติอื่นๆ เข้าด้วยกัน แหล่งบริการสปาส่วนใหญ่อยู่ในโรงแรม ซึ่งมีราคาเฉลี่ยโดยทั่วไปประมาณ 150-400 หยวนต่อคน อาจมีราคาสูงกว่านี้ขึ้นอยู่กับบริการ ทั้งนี้มีกลุ่มลูกค้าอยู่ในระดับสูง และกลุ่มลูกค้าชนชั้นกลางของสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ยังคงอยู่ในกลุ่มนี้ โดยเฉพาะในพื้นที่ฝั่งตะวันตก เนื่องจากประชาชนตามเมืองใหญ่ เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ กวางโจวเซินเจิ้น และตงก่วน มีกำลังบริโภคสูงขึ้นและมีคู่แข่งไม่มากนักประชาชนชาวจีนหันมาแสวงหาความสุขเพื่อ

³⁹ วิวัฒน์ สรรพคุณ. (2556). “การให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกฎหมายต่างประเทศ”. จุลนิตินิต สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, หน้า 45.

⁴⁰ Traditional Medicine and health care coverage. แปลโดย วรรณิการ์ พรหมเสาร์ และสรสิริ อ้นจัน. (2540). การแพทย์พื้นบ้านกับสุขภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. หน้า 95.

⁴¹ Kenneth Levin. (1973). *Medicine & Chinese Society*. In M Modern China and The additional Chinese Medicine. p.180.

ความผ่อนคลายจากการทำงาน โดยการทำสปาและนวดแผนไทย ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีรายได้ปานกลางขึ้นไป⁴²

ทางด้านแรงงาน พบว่าแรงงานไทยด้านการให้บริการนั้นมีการขาดแคลนอย่างมาก จะมีเพียงแต่ครูฝึกอบรมแก่พนักงานชาวจีนเป็นระยะชั่วคราวเท่านั้น เนื่องจากมีปัญหาด้านการสื่อสาร และมีความยุ่งยากในการขอใบอนุญาตเข้าทำงานในสาธารณรัฐประชาชนจีนแก่พนักงานนวดชาวไทย และต้องใช้เวลาานาน⁴³

2) รูปแบบของการประกอบกิจการมีดังจะกล่าวต่อไป

Day Spa เป็นสปาที่มีลักษณะให้บริการระยะสั้นๆ ประมาณ 1-5 ชั่วโมง เป็นสปาที่ไม่มีห้องพักค้างคืน ส่วนใหญ่เน้นเรื่องความสวยงามและผ่อนคลาย

Hotel & Resort Spa เป็นสปาที่ดำเนินกิจการตามโรงแรมหรือตามรีสอร์ท โดยให้บริการกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการของ โรงแรม เน้นการนวดโดยการจัดสถานที่ที่มีบรรยากาศที่ทัศนียภาพและภูมิทัศน์ที่สวยงามควบคู่กับการปรนนิบัติร่างกาย ผิวดมพรณ และบำบัดความเครียดจากผู้เชี่ยวชาญ

Club Spa เป็นสปาที่มีขนาดเล็ก มุ่งเน้นบริการบริหารร่างกาย หรือศูนย์สุขภาพ ให้ผู้ที่มาออกกำลังกายได้ผ่อนคลายความเครียด มีการให้บริการด้านการนวด การอบไอน้ำ การแช่เซาน้ำ การแช่น้ำร้อนหรือน้ำเย็น รวมถึงโยคะ ทั้งนี้ จะไม่มีที่พักให้บริการ

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการนวดแผนจีน หรือทฤษุนา เป็นการนวดรักษาในการแพทย์แผนจีนมานับพันปี การนวดทฤษุนาได้นำมาประยุกต์ใช้ในการบำบัดทางด้านอายุรเวช ศัลยศาสตร์ สูตินรีเวช กุมารเวช และนำไปใช้ในการแพทย์แขนงอื่นๆ การนวดทฤษุนาเป็นวิธีการนวด โดยเฉพาะจุดตำแหน่งบนร่างกาย เทคนิคที่จำเป็นจะต้องทำไปอย่าง ต่อเนื่องมีพลังใช้แรงอย่างสม่ำเสมอ ละมุนละม่อมและนุ่มลึก มีวิธีการผลัก การกด การกดด้วยนิ้ว การคลึง การหีบ การสั่น การตบ การถู เป็นต้น เพื่อเสริมสมรรถนะของอวัยวะภายในร่างกาย ทำให้เลือดลมหมุนเวียนดี และเสริมกล้ามเนื้อ เอ็นและไขข้อให้แข็งแรง และสามารถเพิ่มภูมิคุ้มกันร่างกายได้อีก⁴⁴

⁴² สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว. (2555). *เทรนใหม่ของธุรกิจสปาในจีนที่น่าจับตามอง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ. หน้า 31.

⁴³ สถานกงสุลใหญ่ ณ นครซีอาน. (2559). *เจ้าสิทธ์ตลาดสปาในมณฑลส่านซี สถานการณ์เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaiembassy.org/xian/th/home>. [2559, 3 มีนาคม].

⁴⁴ มหาวิทยาลัยรังสิต. (2559). *การแพทย์แผนจีน การนวดทฤษุนา คณะการแพทย์แผนตะวันออก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต. หน้า 105

3.2.1.2 กฎหมายที่ใช้บังคับกับกิจการนวดในสาธารณรัฐประชาชนจีน

1) การควบคุมและการออกใบอนุญาตในการจัดตั้งสถานประกอบการ

ปัจจุบันนักลงทุนสามารถเลือกการจดทะเบียนธุรกิจ ในสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ในหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้⁴⁵

สำนักงานตัวแทนเป็นกิจการที่จัดตั้งขึ้น โดยบริษัทต่างชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้เป็นตัวแทนของบริษัทสำนักงานใหญ่จากต่างประเทศในการประสานงานทางธุรกิจอยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนการดำเนินงานในบริษัทสามารถประกอบกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้ กล่าวคือ เป็นตัวแทนในการติดต่องานที่เกี่ยวกับการขายสินค้าและบริการ รวมถึงการจัดซื้อ ซึ่งไม่สามารถแสวงหากำไรได้โดยตรง โดยไม่สามารถออกใบแจ้งหนี้ใบแจ้งราคา ในนามของสำนักงานตัวแทนเองได้ แต่ทำได้ในการเป็นผู้ติดต่อประสานงานของบริษัทแม่เท่านั้น

กิจการประเภทชาวต่างชาติเป็นเจ้าของกิจการทั้งหมด เป็นกิจการที่จัดตั้งโดยใช้เงินทุนจากชาวต่างชาติทั้งหมด ซึ่งสามารถลงทุนในสายการผลิต การบริการ และการค้า รวมถึงสามารถขยายขอบเขตกิจการเพิ่มเติมได้ ในรูปแบบกิจการนี้ได้รับความนิยมนจากกลุ่มนักลงทุนต่างชาติ เนื่องจากสามารถควบคุมกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของได้ และสามารถสงวนด้านเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาได้เต็มรูปแบบ

วิสาหกิจร่วมทุน เป็นกิจการที่จัดตั้งโดยนักลงทุนต่างชาติ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลเดียวหรือเป็นกลุ่ม ร่วมกันเป็นหุ้นส่วนที่เป็นนิติบุคคล โดยบริษัทร่วมทุนเป็นออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน โดยประเภทแรก เป็นบริษัทร่วมทุนแบบร่วมหุ้น มีการร่วมทุนระหว่างจีนกับทุนต่างชาติที่มีการแบ่งส่วนกำไรขาดทุนเท่ากัน หรือตามสัดส่วนของหุ้นที่มีร่วมกัน โดยทุนต่างชาติจะต้องมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนทุนที่จดทะเบียนทั้งหมด ส่วนประเภทที่สอง บริษัทร่วมทุนแบบร่วมดำเนินงาน เป็นรูปแบบบริษัทกิจการต่างชาติที่มีความยืดหยุ่น โดยผู้ลงทุนชาวจีนและต่างชาติมีอิสระในการทำงานร่วมกัน และไม่จำเป็นต้องแบ่งกำไรขาดทุนตามสัดส่วนของการถือหุ้นที่มีร่วมกัน

วิสาหกิจการค้าที่ลงทุนโดยชาวต่างชาติ มีลักษณะกิจการที่เจ้าของเป็นชาวต่างชาติทั้งหมด หรือกิจการร่วมทุนซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการด้านการส่งออกและนำเข้า ตลอดจนการกระจายสินค้าภายในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยตั้งแต่ที่มีการเปิดเสรีด้านการค้าปลีก ทาง การของสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้อนุญาตให้วิสาหกิจการค้าของต่างชาติที่มาลงทุนสามารถประกอบ

⁴⁵ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (2559). ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaibizchina.com>. [2559, 22 สิงหาคม].

กิจการได้ เช่น การนำเข้า-การส่งออก การกระจายสินค้า และการค้าปลีก การค้าส่ง นอกจากนี้สามารถประกอบกิจการเป็นตัวแทนทางธุรกิจและ ทำธุรกิจแฟรนไชส์

ดังนั้นการจัดตั้งกิจการนวดแผนไทย ของนักลงทุนต่างชาติจะต้องจัดตั้งในรูปแบบบริษัทร่วมทุน หรือบริษัทต่างชาติขึ้นอยู่กับความต้องการของแผนการดำเนินกิจการที่ได้ตั้งใจไว้ในการจัดตั้งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เริ่มจากการได้รับหนังสือรับรองและใบอนุญาตประกอบกิจการจากรัฐบาล ใช้ระยะเวลาการดำเนินการประมาณ 5-6 เดือน โดยจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ทีละขั้นตอนมีการจดทะเบียนเป็นของตนเองก่อนจึงจะได้รับอนุมัติอย่างเป็นทางการ ทุนจดทะเบียนอาจเป็นในรูปแบบของเงินสด หรือสินทรัพย์อื่นๆ ที่ไม่ใช่เงินสดก็ได้ ผู้ก่อตั้งกิจการจะต้องส่งรายงานให้กับหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนการลงทุน โดยสำนักงานพาณิชย์ในท้องถิ่นจะเป็นผู้ประเมินความเหมาะสม ส่วนสถานประกอบการสพานวดแผนไทย อยู่ภายใต้บังคับเดียวกันกับกิจการประเภทสถานเสริมความงาม ซึ่งครอบคลุมไปถึงการดูแลเล็บ การทำเลเซอร์หรือทริทเมนต์ รวมทั้งการสร้างการบริการต่างๆ ในปัจจุบันจึงยังไม่มีขอบเขตกิจกรรมในกิจการเป็นที่เฉพาะเจาะจง

2) มาตรฐานให้การควบคุมสถานที่

สถานประกอบการนวดแผนไทยนั้น ควรมีสถานประกอบการเป็นของตนเอง ซึ่งสามารถซื้อหรือเช่าก็ได้ โดยจะต้องมีสัญญาเช่าที่ถูกต้อง หรือการซื้อนั้นต้องมีใบรับรองความเป็นเจ้าของมาแสดงเป็นหลักฐาน ซึ่งการระบุที่อยู่ในสัญญาจะต้องลงในใบอนุญาตประกอบกิจการที่ได้จดทะเบียนไว้ซึ่งจะต้องตรงกัน ไม่สามารถใช้ที่อยู่อื่นจดทะเบียนร่วมกับกิจการอื่นได้ ดังนั้นควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายหรือสำนักงานมีอาชีพในท้องถิ่นเพื่อยืนยันเรื่องขอจัดตั้งกิจการ

3) มาตรฐานด้านผู้ให้บริการ

รัฐบาลจีนได้ออกกฎหมายสำหรับการควบคุมผู้ที่ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนจีน⁴⁶ ในการรักษาโดยคณะกรรมการวิสามัญสภาของสภาประชาชนแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีระบบการสอบเพื่อขอใบประกอบวิชาชีพแพทย์และผู้ช่วยแพทย์⁴⁷ ข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้สอบเพื่อขอใบประกอบวิชาชีพแพทย์มีดังนี้คือ ต้องสำเร็จการศึกษาจากคณะแพทย์จากมหาวิทยาลัยและฝึกงาน

⁴⁶ Asian Legal Information Institute. (2016). *Law on licensed doctors of the People's Republic of China Retrieved.* (Online). Available: <http://www.asianlii.org/>. [2016, January 2].

⁴⁷ Regulation on the Protection of types of Chinese Traditional medicine 1992. Article 8 The State applies the system of examination to determine the qualifications of doctors. The system consists of examination to determine the qualifications of licensed doctors and examination to determine the qualifications of licensed assistant doctors.

ภายใต้แพทย์ผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพอย่างน้อย 1 ปี ในสถานพยาบาล หรือ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้ช่วยแพทย์และสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนการแพทย์ และทำงานในการรักษาในสถานพยาบาลเป็นเวลา 2 ปี หรือ สำเร็จการศึกษาจากการแพทย์พิเศษจากโรงเรียนโพลีเทคนิค และ ได้ทำงานในการรักษาในสถานพยาบาลเป็นเวลา 5 ปี⁴⁸

สำหรับกฎหมายของประเทศไทย บุคคลใดจะสามารถเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะจะต้องมีการขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ผู้ที่สอบได้ใบประกอบโรคศิลปะสาขาเวชกรรมอาจนึกไม่ขึ้นหรือไม่มีความรู้ด้านการนวด แต่กฎหมายกลับยอมรับว่ามีความสามารถในการนวด ส่วนผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการนวดแผนไทยเป็นอย่างดีอาจไม่ได้รับใบประกอบโรคศิลปะ⁴⁹

จากการศึกษากฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนในเรื่องของการนวดแผนจีนที่มีความโดดเด่น ซึ่งจะเน้นการปฏิบัติงานและควบคุมของผู้นวด การนวดแผนจีนจึงเป็นการนวดเพื่อรักษาผสมผสานกับแผนปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยไม่สามารถนำการนวดไทยมาผสมผสานในการรักษาแบบปัจจุบันได้ แต่เป็นเพียงแพทย์ทางเลือกที่ผู้ป่วยสามารถเลือกในการขอเข้ารับการรักษาโดยใช้วิธีการนวดไทยเพื่อบำบัดรักษาการเจ็บป่วย แต่ก็ไม่สามารถรักษาได้ทุกโรคและไม่สามารถนำมาประยุกต์ในการรักษาการแพทย์แผนปัจจุบันได้

3.2.2 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นประเทศมีมาตรการในการควบคุมสถานประกอบการและมิบตลงไทยแก่ผู้กระทำผิด ivo อย่างชัดเจน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนากิจการนวดให้เป็นที่แพร่หลาย ซึ่งประเทศแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 17 เขตและมี 80 จังหวัด โดยมีระบอบปกครอง

⁴⁸ Regulation on the Protection of types of Chinese Traditional medicine 1992. Article 9 Whoever meets one of the following requirements may take the examinations for the qualifications of a licensed doctor: .

(1) having, at least, graduated from the faculty of medicine of a university and, under the guidance of a licensed doctor, worked on probation for at least one year in a medical treatment, disease-prevention or healthcare institution; or

(2) after obtaining the license for an assistant doctor, having reached the level of a graduate from the faculty of medicine of a university and worked for at least two years in a medical treatment, disease-prevention or healthcare institution; or having reached the level of a graduate from the specialty of medicine of a polytechnic school and worked for at least five years in a medical treatment, disease-prevention or healthcare institution.

⁴⁹ วิวิธ วงทิพย์. (2556). *การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สถาบันการวิจัยและการพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 127.

ประชาธิปไตย ในรูปแบบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดีเป็นประมุข ด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศไทย เนื่องจากเป็นประเทศเกษตรกรรม และมีธรรมชาติอุดมสมบูรณ์

3.2.2.1 ภาพรวมของสถานประกอบการกิจการนวด

1) ด้านเศรษฐกิจ

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีการให้บริการทางด้านสุขภาพและการแพทย์ที่มีคุณภาพระดับโลก และจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ให้บริการด้านนี้ดีที่สุดที่สุดในเอเชียแรงงานฝีมือของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้รับการฝึกอบรมอย่างดีและมีทักษะที่ทำให้สามารถให้บริการด้านบำบัดทางการแพทย์และการปฏิบัติดูแลสุขภาพเฉพาะตัวได้อย่างดี เนื่องจากมีการสนับสนุนด้านการบำบัดรักษาด้วยการแพทย์ทางเลือก และมีการส่งเสริมโครงการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่รวมการให้บริการทางด้านแพทย์ทางเลือกและบำบัดแผนโบราณร่วมกัน ด้านบุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพสูงและพูดภาษาอังกฤษมีเป็นจำนวนมาก สปาในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นสถานบริการที่มีการใช้ตัวยาเพื่อการบำบัดทางธรรมชาติและสารบำรุงสุขภาพอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและสะดวกสบาย จึงจำเป็นต้องจัดให้มีสถานที่เป็นการพิเศษเฉพาะลูกค้าจะสามารถใช้เวลาการรับบริการได้อย่างผ่อนคลาย สถานประกอบการที่จะต้องมีการใช้น้ำในสถานที่ที่มีการอาบและการแช่หรือการอบด้วยตัวยาบำบัดธรรมชาติ ตามกรรมวิธีของการให้บริการสปาทั้งนี้ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีผู้ประกอบการธุรกิจสปาจำนวนโดยประมาณ 158 ราย และการให้บริการสปาจะเป็นไปตามมาตรฐานการประกอบการธุรกิจสปาและมาตรฐานความปลอดภัยของยุโรป⁵⁰ และมีการกำหนดมาตรฐานต่างๆ ผู้เขียนจากกล่าวต่อไป

2) รูปแบบของการประกอบการกิจการในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

Club Spa คือ สปาที่ให้บริการเฉพาะสมาชิกเท่านั้น Hotel & Resort Spa เป็นสปาตั้งอยู่ภายในหรือบริเวณเดียวกันกับโรงแรมและรีสอร์ท Mineral Spring Spa เป็นสปาให้บริการระยะสั้น สะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินต่อ Destination Spa เป็นสปาที่มีกิจกรรมเพื่อสุขภาพครบวงจร อาทิ บริการอาหารเพื่อสุขภาพและฟิตเนสและ Medical Spa เป็นสปาที่จัดตั้งโดย พระราชบัญญัติสถานพยาบาล โดยมีแพทย์และพยาบาลคอยดูแล ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันรูปแบบการให้บริการได้อธิบายมาแล้วในบทที่ 2 มีลักษณะของการบำบัดรักษาทางธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ได้ในการให้บริการสปา คือ การใช้น้ำร้อนธรรมชาติ และการใช้น้ำที่มีแร่ธาตุหรือก๊าซที่มีคุณสมบัติเฉพาะเป็นส่วนผสม เช่น เกลือ เหล็ก ลิเทียม ไอโอดีน ซัลไฟด์ คาร์บอน เรดอน และส่วนประกอบจาก

⁵⁰ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมะนิลา. (2555). *ธุรกิจสปาในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์*. นนทบุรี: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. หน้า 1.

สารอินทรีย์ นอกจากนั้น มีการใช้โคลนที่มีส่วนประกอบทางเคมีที่ให้การบำบัดทางสุขภาพ หรือการใช้สภาพอากาศ บรรยากาศภูเขา ชายทะเล และถ้ำ⁵¹

ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีการแยกลักษณะของผู้ใช้บริการ โดยการแบ่งตามรสนิยมออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทแรก ผู้ใช้บริการแบบผิวเผิน กลุ่มนี้มีความคาดหวังการบริการที่ทำให้รู้สึกดีเป็นพิเศษและดูมีความงามเพิ่มขึ้น เป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวในเรื่องค่าบริการ โดยเฉพาะถ้าบริการใหม่ที่ยังไม่มีการทดลองใช้มาก่อนและไม่มีผลให้เห็นชัดเจนต่อภาพลักษณ์ภายนอก จึงไม่ตอบสนองที่จะใช้บริการเพิ่ม เรื่องการให้ทดลองนั้นเพื่อประสบการณ์และการเดินทางเพียงแต่ต้องให้บริการเป็นไปตามที่ผู้ให้บริการตกลงสัญญาไว้ ส่วนประเภทสอง ผู้ให้บริการระดับกลาง ผู้ใช้บริการจะเปิดรับการบำบัดที่แปลกใหม่ได้ และพร้อมที่จะใช้บริการเป็นแพ็คเกจครึ่งวันหรือเต็มวัน กลุ่มนี้จะมองว่าการใช้บริการนอกจากเพื่อความผ่อนคลายแล้ว จะต้องเป็นการใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพทางกายรูปลักษณะภายนอกที่สวยงาม แต่ยังเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อความสบายใจด้วย ประเภทที่สาม ผู้ใช้บริการสปาเป็นหลัก คนกลุ่มนี้จะไปสถานบริการเป็นกิจวัตร เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการใช้ความคิดและการดำรงชีวิต มีความชอบกับการทำสปาหรือเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการยับยั้งการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นกับตัวผู้ให้บริการ จึงต้องการสปาที่มีสภาพแวดล้อมที่อ่อนไหวทางด้านความรู้สึก หรือที่พนักงานที่มีพื้นฐานทางจิตใจที่เข้าใจลูกค้าอย่างไก็ตาม ผู้ใช้บริการกลุ่มถือว่าเป็นส่วนน้อยมาก⁵²

นอกจากนั้นแล้ว สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ยังมีภูมิปัญญาการนวดพื้นบ้านเช่นเดียวกับประเทศไทย การนวดของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เรียกว่า “การนวดแบบฮิลอท” (Hilot) ซึ่งเป็นศิลปะการนวดบำบัดแบบดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอดยาวนานที่สุด และเป็นความลับที่สุดโดยจะสามารถสืบทอดกันได้เฉพาะภายในเครือญาติแบบรุ่นต่อรุ่นเท่านั้น โดยเริ่มจากหมอดำแยะในชุมชนพื้นเมืองที่ใช้การนวดช่วยในการทำคลอด องค์ความรู้แห่งศิลปะของการนวดนี้ ถือได้ว่าเป็นศิลปะที่ดำรงอยู่ท่ามกลางสายสัมพันธ์ภายในครอบครัวคนโกลัดัด และวัฒนธรรมภายในของชาวฟิลิปปินส์จนถึงปัจจุบัน⁵³

การนวดฮิลอทจะใช้ใบตองตัดเป็นแผ่นขนาดกำลังดี นำไปทำให้อุ่น แล้วขโลมด้วยน้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ จากนั้นนำไปกดทาบเบาๆ ให้ทั่วบริเวณที่จะนวด เพื่อให้สารโพลีฟีน สารต้านอนุมูลอิสระในใบตองซึมสู่ผิว ส่วนน้ำมันมะพร้าวจะช่วยพื้นพลัง ด้านความเลื่อมความชรา และทำความสะอาดผิว เมื่อทาบใบตองจนทั่วแล้ว จึงทำการนวดด้วยหลักการคั่งที่กล่าวไว้ข้างต้น

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁵² สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมะนิลา. อ้างแล้ว. หน้า 3.

⁵³ ประวิชร ราชกิจ. อ้างแล้ว. หน้า 118.

ซึ่งมีประสิทธิภาพช่วยฟื้นฟูพลังอย่างรวดเร็ว และไม่ใช้แค่บรรเทาอาการปวดเมื่อยเท่านั้น ฮีลอทยังช่วยผ่อนคลายจิตใจได้ทางหนึ่ง และการนวดด้วยน้ำมันมะพร้าวนั้นก็คล้ายคลึงกับการนวดไทย⁵⁴

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้ให้คำนิยาม “การนวด” หมายความว่าจัดการใช้ส่วนของร่างกายมนุษย์ ไม่ว่าจะมือเท้าแขนหรือข้อศอก หรือไม่ว่าการจัดการดังกล่าวจะได้รับความช่วยเหลือจากวาริบำบัดหรือการรักษาด้วยความร้อน อุปกรณ์ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ใดๆ หรือประยุกต์ใช้ในการร่างกายมนุษย์ของการเตรียมสารเคมีหรือสมุนไพร⁵⁵

3.2.2.2 กฎหมายที่ใช้บังคับกับกิจการนวดในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

1) การควบคุมและการออกใบอนุญาตในการจัดตั้งสถานประกอบการ

การทำสถานประกอบการในลักษณะเจ้าของแต่ผู้เดียว (Sole Proprietorship) มีอำนาจควบคุมการดำเนินสถานประกอบการคนเดียวและเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนเดียว ซึ่งจะต้องรับผลทางกฎหมายหรือผลประกอบการด้วยตนเอง ผู้ประสงค์ทำกิจการในลักษณะนี้ต้องยื่นขอชื่อทางธุรกิจและจดทะเบียนกับอุตสาหกรรมและการค้า⁵⁶

การทำสถานประกอบการในลักษณะห้างหุ้นส่วน ตามประมวลกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์นั้น หุ้นส่วนถือเป็นนิติบุคคล มีตัวตนทางกฎหมายแยกจากตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกหุ้นส่วน อาจมีลักษณะเป็นหุ้นส่วนโดยทั่วไป (General Partnerships) ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายสามารถมีหุ้นส่วนได้ไม่จำกัด โดยผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งหรือมากกว่าจะมีความรับผิดชอบผูกพันทางกฎหมายอย่างไม่จำกัด และหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnerships) ซึ่งเป็นผู้หุ้นส่วนจะต้องประกอบด้วยผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป กิจการในลักษณะหุ้นส่วนที่มีเงินทุนตั้งแต่ 3,000 เปโซขึ้นไปจะต้องจดทะเบียนกับคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์⁵⁷

การทำสถานประกอบการในลักษณะบริษัท (Corporation Code) บริษัทถือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย อยู่ในการควบคุมของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ โดยมีตัวตนแยกจากตัวผู้ถือหุ้นส่วน 5-15 คน โดยแต่ละรายจะต้องถือหุ้นอย่างน้อยที่สุด 1 หุ้น และต้องจดทะเบียนกับ

⁵⁴ ประวิช ราชกิจ. อ่างแล้ว. หน้า 119.

⁵⁵ Massage Practice Act of 2007. Section 2. Definition. (D) “massage” means the manipulation of the soft tissues of the human body with the hand, foot, arm, or elbow, whether or not such manipulation is aided by hydrotherapy, including colonic irrigation, or thermal therapy; any electrical or mechanical device; or the application to the human body of a chemical or herbal preparation

⁵⁶ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (DBD). (2555). การจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจในฟิลิปปินส์. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. หน้า 3.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ โดยมีเงินลงทุนขั้นต่ำเท่ากับ 5,000 เปโซ บริษัทสามารถเป็นได้ทั้ง Stock Company หรือ Non-stock Company โดยไม่จำกัดสัญชาติ บริษัทที่มีคนสัญชาติฟิลิปปินส์เป็นเจ้าของร้อยละ 60 และเป็นของต่างชาติไม่เกินร้อยละ 40 จะถือว่าเป็นบริษัทฟิลิปปินส์ แต่ถ้าต่างชาติเป็นเจ้าของมากกว่าร้อยละ 40 จะถือว่าเป็นบริษัทต่างชาติในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์⁵⁸

สถานประกอบการนวดหมายความว่า สถานที่ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของการประกอบกิจการนวด⁵⁹ นอกจากจะบังคับตามกฎหมายทั่วไปแล้ว ผู้ประกอบการนวดจะเปิดกิจการนวดจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้วย ตามที่พระราชบัญญัติการนวดในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้กำหนดไว้⁶⁰

2) มาตรฐานด้านผู้ให้บริการ

การนวดแผนดั้งเดิมของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรมทางธรรมชาติ ดังนั้น จึงมีการให้การสนับสนุนหมอนวดฟิลิปปินส์ ให้มีการศึกษาอย่างถูกต้องในศาสตร์แห่งการนวด และในการสอบใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพการนวดอย่างถูกต้อง อีกทั้งรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการดูแลด้านสุขภาพของประชาชน ผู้ที่จะประกอบอาชีพเป็นนักบำบัด⁶¹ (Massage Therapist) ต้องขึ้นทะเบียนกับ Committee on Examiners for Masseur of the Department และกฎหมาย Administrative Order No 2010-0034 Section 5 Practice of Massage ได้กำหนดการควบคุมคลินิกและสถานที่ให้บริการนวดมีดังต่อไปนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพการนวดจะต้องได้รับใบอนุญาต⁶² ในการให้การบำบัดด้วยการนวด ของนักนวดบำบัด จะต้องกระทำอย่างถูกต้องตามหลักการทางวิทยาศาสตร์⁶³ จะปฏิบัติงานได้ไม่เกิน 8 ชั่วโมงต่อวัน⁶⁴ และห้ามมิให้นักนวดบำบัด บำบัดโดยการช้ำหรือจ้ำช้ำ⁶⁵

⁵⁸ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (DBD). อ้างแล้ว. หน้า 3.

⁵⁹ Massage for Establishments Act. Chapter 173: Section 2 Interpretation.

⁶⁰ Massage Practice Act of 2007. Section 10 (A)

⁶¹ Massage Practice Act of 2007. Section 2 (E) "Massage therapist" means a person licensed as required by this act, who administers massage for compensation.

⁶² Administrative Order No 2010-0034. Section 5. Practice of Massage. 5.1 No person is authorized to practice massage as a profession in the Philippines without holding a valid certificate of registration issued by the CEMT and approved by the Secretary of Health.

⁶³ Administrative Order No 2010-0034. Section 5. Practice of Massage. 5.3 Massage therapists shall comply with the standard and scientifically accepted procedures and techniques in performing massage to any person.

⁶⁴ Administrative Order No 2010-0034. Section 5. Practice of Massage. 5.4 A licensed massage therapist shall render no more than eight.

จะเห็นได้ว่าสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีกฎหมายในการควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพด้านการนวดเป็นการเฉพาะ ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายไว้บังคับเป็นการเฉพาะสำหรับการนวดเพื่อผ่อนคลาย ทั้งในเชิงพาณิชย์และเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยบุคคลที่จะเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตใบรับรองนั้น กฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาต คือจะต้องมีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ และได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และจะต้องสำเร็จการศึกษาหลักสูตรนวดที่คณะกรรมการ ได้รับการอนุมัติ หรือได้สำเร็จการฝึกงานที่ได้มาตรฐานการรับรองโดยคณะกรรมการ และจะต้องผ่านการทดสอบ⁶⁶

3) บทลงโทษ

ตามพระราชบัญญัติการนวดในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ประกอบการมิได้ปฏิบัติตาม หรือถูกปฏิเสธการให้การอนุญาต กระทำการคิดสินบนหรือหลอกลวงในการจัดทำใบอนุญาตในการนวดหรืออาจถูกเพิกถอน ระงับ กระทำการอย่างอื่นกับรวมถึงการปฏิเสธการอนุญาตหรือถูกตัดสินว่าผิดหรือพบความผิดโดยไม่คำนึงถึงการออกใบอนุญาต⁶⁷

จากการศึกษากฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ในเรื่องการจัดตั้งสถานประกอบกิจการนวดและการควบคุมสถานประกอบกิจการดังกล่าวมานั้น จะเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย จะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน แต่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้มีการควบคุมสถานประกอบกิจการไว้โดยเฉพาะ แต่ประเทศไทยนั้นยังไม่มีกฎหมายที่รัดกุมเพียงพอในการควบคุม และไม่มีบทลงโทษหากมีผู้ประกอบการคิดสินบนเจ้าหน้าที่ในการขอใบอนุญาต ดังนั้นผู้เขียนจะนำไปวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาในการนำกฎหมายมาใช้บังคับ ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4

3.2.3 สาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประกอบด้วย เกาะสิงคโปร์และเกาะใหญ่น้อยบริเวณใกล้เคียง 63 เกาะ มีพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 682.7 ตารางกิโลเมตร (ประมาณเกาะภูเก็ต) รูปแบบการปกครอง สาธารณรัฐ (ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา มีสภาเดียว) โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่พัฒนา แม้ว่าเป็นประเทศเล็กๆ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติมีใช้อย่างจำกัด แต่เศรษฐกิจของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีการเจริญเติบโตได้ดี

⁶⁵ Administrative Order No 2010-0034. Section 5. Practice of Massage. 5.2 No massage the therapist is allowed to prescribe any form of drugs or medical therapy.

⁶⁶ Massage Practice Act of 2007. Section 7 (A). Appendix.

⁶⁷ Massage Practice Act of 2007. Section 12 (A). Appendix.

อย่างต่อเนื่อง มีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ของประเทศ ทำให้กลายเป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจที่ดี และเป็นประเทศมีกำลังซื้อมากที่สุดในอาเซียน จากข้อมูลของกองทุนการเงินระหว่างประเทศพบว่ารายได้ต่อหัวของประชากรสิงคโปร์ ในปี พ.ศ. 2554 สูงที่สุดในอาเซียน โดยอยู่ที่ 49,271 ดอลลาร์สหรัฐ (เทียบกับของไทยซึ่งอยู่ที่ 5,394 ดอลลาร์สหรัฐ) และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าจะอยู่ที่ 57,467 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ กำลังซื้อที่ค่อนข้างสูงส่งผลให้ผู้บริโภคในสาธารณรัฐสิงคโปร์ให้ความสำคัญอย่างมากต่อคุณภาพของสินค้าและบริการ ดังนั้น บริการและสินค้าสปา ระดับกลางและระดับบนจึงเป็นธุรกิจที่มีโอกาสสูงในสาธารณรัฐสิงคโปร์⁶⁸

3.2.3.1 ภาพรวมของสถานประกอบการกิจการนวด

1) ด้านเศรษฐกิจ

ในอดีตสถานประกอบการสปาในสวนนวดแผนไทยในสาธารณรัฐสิงคโปร์ถือว่าเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือย เนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์มีค่าบริการสูง การเข้ารับบริการจะอยู่เฉพาะกลุ่มในกลุ่มผู้หญิงที่มีรายได้เท่านั้น แต่เมื่อเวลาผ่านไป 2-3 ปีที่ผ่านมากลุ่มผู้บริโภคเดิมยังคงอยู่ และมีกลุ่มผู้บริโภคชายใหม่ที่มีเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มลูกค้าผู้ชายหรือลูกค้ากลุ่มผู้หญิงที่เป็นกลุ่มระดับกลาง เนื่องจากว่ามีความกระตือรือร้นในการดูแลรักษาสุขภาพของตนเองมากขึ้น และเพื่อความผ่อนคลายจากการทำงานมากขึ้น⁶⁹

สวนนวดแผนไทย ในรูปแบบของโรงแรม และรีสอร์ท ในปี พ.ศ. 2552 มีการเจริญเติบโตลดลงร้อยละ 7 เนื่องจากนักท่องเที่ยวมาเยือนสาธารณรัฐสิงคโปร์น้อยลง (ถึงแม้สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีการจัดการแข่งขัน Formula One: F1 ทำให้สถานประกอบการสปาในโรงแรมและรีสอร์ท ที่ตั้งอยู่บริเวณการจัดการแข่งขันจะมีรายได้เพิ่มขึ้นก็ตาม) เนื่องจากสถานประกอบการประเภทนี้ใช้ต้นทุนค่อนข้างสูง และค่าบริการจะสูงด้วย ซึ่งต่างจากสถานประกอบการสปารูปแบบ Day Spa เป็นประเภทที่มีขนาดเล็กกว่า และต้นทุนและค่าบริการน้อยกว่า จึงทำให้สปารูปแบบนี้ยังคงมีการเจริญเติบโตร้อยละ 10 นอกจากนี้ เพื่อเพิ่มการส่งเสริมการใช้บริการสปาในสวนนวดแผนไทยให้มากขึ้น ยังมีการจัดโปรแกรมที่แตกต่างและราคาพอสมควรสำหรับสมาชิก ในการดูแลสุขภาพและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี และเป็นการส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการกลับมาใช้บริการอีกเป็นประจำต่อเนื่อง

⁶⁸ สดุดิ วงศ์เกียรติขจร. (2557, 31 ตุลาคม). “โอกาสลงทุนในสาธารณรัฐสิงคโปร์”. *โพสต์ทูเดย์*, ปีที่ 12 ฉบับที่ 4285, หน้า B16.

⁶⁹ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2555). *คู่มือการค้าและการลงทุน สาธารณรัฐสิงคโปร์*. นนทบุรี: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. หน้า 44.

ในขณะนี้สถานประกอบการสปาขนาดแผนไทยมีมากกว่า 500 แห่ง ในจำนวนนี้ 48 แห่งเป็นประเภทโรงแรมและรีสอร์ท และ 2 ใน 3 เป็นกิจการที่เพิ่มเปิดใหม่ได้ไม่เกิน 1 ปีครึ่ง และมีนักลงทุนไทยไปลงทุนสถานประกอบการสปาขนาดแผนไทยให้บริการเต็มรูปแบบที่สิงคโปร์อีกด้วย เช่น บริษัทเบญจพรรณสปา และ บริษัทอยุธยาสปา นักลงทุนเห็นว่า เป็นกิจการที่สามารถทำรายได้และมีผลกำไรอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 1-2 ปี ดังนั้น จึงมีสถานประกอบการสปา ในรูปแบบ Day Spa เปิดเพิ่มมากขึ้นทั่วเกาะสาธารณรัฐสิงคโปร์ ส่งผลให้มีการแข่งขันทางธุรกิจในระดับสูง และตลาดกลายเป็นของผู้บริโภคที่มีสิทธิในการเลือกใช้บริการได้ตามความต้องการที่ประสงค์ทั้งบริการและค่าบริการ⁷⁰

2) รูปแบบของการประกอบการในสาธารณรัฐสิงคโปร์สามารถจำแนกรูปแบบลักษณะสปาจำแนกได้ 5 ประเภท⁷¹ ดังต่อไปนี้

(1) Destination Spa เป็นสปาที่เน้นการรักษาความงามและสุขภาพ ลดความตึงเครียด ซึ่งจะมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกด้านฟิตเนส มีกิจกรรมต่างๆ และโปรแกรมลดความอ้วนเข้ามาเสริม

(2) Hotel/Resort Spa เป็นสปาที่อยู่ในโรงแรม หรือ Resort เน้นการให้บริการสปาและนวดรักษาความงามและสุขภาพ

(3) Day Spa เป็นสปาให้บริการระยะสั้น ไม่มีที่พัก ให้บริการสปาและนวดเพื่อผ่อนคลายความเครียด และการเสริมความงาม

(4) Club Spa เป็นสปาให้บริการด้านฟิตเนสเป็นหลักสำคัญ

(5) Medical Spa เป็นสปาให้บริการก่อนและหลังการทำศัลยกรรม มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการรักษาความงามและสุขภาพมีแพทย์ให้คำแนะนำและตรวจร่างกาย นอกจากพนักงานสปาการให้บริการสปาในสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นการผสมผสานกันระหว่างศิลปะการนวด (Massage) และการทำ Treatment ทั้งใบหน้าและลำตัวด้วยการใช้ Essence Oil โดยใช้เครื่องหอมเข้าช่วยในการผ่อนคลาย หรือเรียกว่า Aroma Therapy ลักษณะการให้บริการมีทั้งแบบไทย บาหลี อินเดีย จีน สวีเดน และยุโรป

⁷⁰ ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2559). *ถามตอบ AEC*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.exim.go.th/Newsinfo/aec.aspx>. [2559, 21 มีนาคม].

⁷¹ สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ส่วนบริหารงานทวิภาคี. (2558). *สปาในสาธารณรัฐสิงคโปร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaifita.com/thaifita/portals/o/ctrprof_sgdes57full.pdf. [2558, 20 เมษายน].

การนวดตามกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ให้คำนิยามคำว่า “การนวดหรือการรักษาพิเศษ” คือ การนวด การแต่งเล็บ การจัดกระดูก การใช้ไฟ การใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำวน หรือการอาบน้ำอื่นหรือการรักษาในลักษณะเดียวกันนี้⁷²

3.2.3.2 กฎหมายที่ใช้บังคับกับกิจการนวดในสาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีกฎหมายบังคับสถานประกอบการนวดเป็นการเฉพาะ ผู้ประกอบการที่จะเข้าไปประกอบกิจการในสาธารณรัฐสิงคโปร์ จึงต้องศึกษา “พระราชบัญญัติสถานประกอบการนวด” เป็นการเฉพาะด้วยนอกจากกฎหมายทั่วไป

กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งมีการบัญญัติไว้ใน “(Chapter 173) Massage Establishments Act” หรือ “พระราชบัญญัติสถานประกอบการนวด” โดยมีการบัญญัติถึงเนื้อหาของการจัดตั้งสถานประกอบการรวมถึงการขออนุญาตประกอบการนวด

1) การควบคุมและการออกใบอนุญาตในการจัดตั้งสถานประกอบการ

สาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่จำกัดการลงทุนขึ้นเริ่มแรกผู้ลงทุนสามารถตัดสินใจว่าจะลงทุนเองทั้งหมดหรือลงทุนร่วมกับผู้ประกอบการท้องถิ่น การจดทะเบียนบริษัทเป็นผู้ประกอบการ โดยต้องยื่นขอจดทะเบียนบริษัทต่อกรมทะเบียนการค้าและธุรกิจ Accounting & Corporate Regulatory Authority⁷³ (ACRA) เพื่อจดทะเบียนการจัดตั้งบริษัทและธุรกิจภายใต้ Business Registration Act Cap 32 ซึ่งบุคคลที่จะจัดตั้งบริษัทต้องจดทะเบียน⁷⁴ กับ ACRA ในธุรกิจทุกสาขา ซึ่งรวมถึงการค้า การพาณิชย์ งานฝีมือหรือหัตถศิลป์ งานวิชาชีพ และกิจกรรมทุกชนิดที่มุ่งหวังกำไรจากการค้าพร้อมทั้งขอใบอนุญาตดำเนินสถานประกอบการสปาในราชอาณาจักรไทยจากเจ้าพนักงานของสาธารณรัฐสิงคโปร์และสมัครเป็นสมาชิกของสมาคมสปาในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (The Spa Association Singapore) ก่อนจึงจะได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ⁷⁵ อีกทั้งพนักงานผู้ให้บริการร้อยละ 50 จะต้องมีการศึกษาวิชาชีพจากสมาคมอีกด้วย ซึ่งจะใช้เวลาในการพิจารณาอนุมัติจัดตั้งบริษัทประมาณ 14-60 วัน เมื่อได้รับอนุมัติแล้ว จึงสามารถจัดตั้งบริษัทพร้อมจัดหาแรงงาน

⁷² Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 2 Interpretation. “massage or special treatment” means massage, manicure, chiropody, light, electric, vapour or other baths or other similar treatment.

⁷³ ต่อไปนี้จะใช้คำว่า ACRA แทน Accounting & Corporate Regulatory Authority.

⁷⁴ Accounting & Corporate Regulatory Authority เป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการจดทะเบียนธุรกิจ ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ซึ่งก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2547 จากการรวมตัวของ 2 หน่วยงาน คือ Registrar of Companies and Businesses และ Public Accountants Board.

⁷⁵ สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ส่วนบริหารงานทวิภาคี. (2558). *สปาในสาธารณรัฐสิงคโปร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaifita.com/thaifita/portals/o/ctrprof_sgdes57full.pdf. [2558, 20 เมษายน].

หากเป็นแรงงานต่างชาติต้องขอใบอนุญาตทำงานจากกระทรวงแรงงาน (Ministry of Manpower) หากมีการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าต้องขอใบอนุญาตจาก International Enterprise Singapore (IE Singapore)⁷⁶

ขั้นตอนการจดทะเบียนของบริษัทต่างชาติ

(1) การจดทะเบียนบริษัทและธุรกิจ Type of Business Organization ภายใต้ Foreign Companies เอกสารที่ต้องยื่น คือ Application for approval of name เมื่อยื่นแบบฟอร์ม ACRA จะอนุมัติภายใน 1 วันหรือ Application to register a business เมื่อได้รับอนุมัติการจดทะเบียนชื่อบริษัทเรียบร้อยแล้ว ผู้ที่จัดตั้งบริษัทสามารถมอบอำนาจให้สำนักงานทนายความในสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นตัวแทนในดำเนินการขอจดทะเบียนบริษัทได้

(2) การขออนุญาต (license) เปิดสถานประกอบกิจการสปา นวดแผนไทย ร้านอาหาร หรือภัตตาคาร นอกจากยื่นขอจดทะเบียนกับ ACRA แล้ว ยังต้องขออนุญาตจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม และ Singapore Police Force ด้วย โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่สามารถจดทะเบียนการค้าทั่วไป คือ ต้องมีอายุอย่างน้อย 18 ปีบริบูรณ์ (เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 1 มีนาคม 2552) และต้องไม่เป็นผู้ที่ถูกฟ้องล้มละลาย หรือมีฉะนั้น ต้องได้รับการอนุญาตอย่างเป็นทางการ หากต้องการจดทะเบียนการค้าในสาธารณรัฐสิงคโปร์แต่อย่างไรก็ตาม หากเป็นการขอใบอนุญาตในการประกอบการนวด การออกใบอนุญาตดำเนินการสถานประกอบการนวดจะต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายสถานประกอบการนวดโดยเฉพาะ ซึ่งมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้⁷⁷

กฎหมายกำหนดให้ บุคคลจะดำเนินการสถานประกอบการนวดโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตไม่ได้⁷⁸ และใบคำขอรับอนุญาตจะต้องนำเสนอต่อเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตซึ่งใบอนุญาตไม่สามารถต่ออายุได้ หากต้องการต่ออายุต้องยื่นคำขอใบอนุญาตเช่นเดียวกับการขอใบอนุญาตใหม่

นอกจากนี้ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จะขอใบอนุญาต กล่าวคือ จะต้องมียุมากกว่า 21 ปีบริบูรณ์⁷⁹

⁷⁶ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2557). *รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน: สาธารณรัฐสิงคโปร์*. นนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. หน้า 142.

⁷⁷ ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2559). *ถามตอบ AEC*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.exim.go.th/Newsinfo/aec.aspx>. [2559, 21 มีนาคม].

⁷⁸ Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 4 Licensing of persons to carry on establishment for massage.

⁷⁹ Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 5 (a) Restriction.

ในกรณีมีการปฏิเสธการขอใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาต กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตซึ่งอาจปฏิเสธการขอใบอนุญาตและอาจเพิกถอนใบอนุญาตได้ แต่เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตต้องแจ้งการปฏิเสธและการเพิกถอนใบอนุญาตภายใน 7 วัน โดยทำเป็นหนังสือแจ้งการปฏิเสธการออกใบอนุญาตหรือการเพิกถอนใบอนุญาต และเหตุแห่งการปฏิเสธและการเพิกถอนนั้น รวมถึงสิทธิในการอุทธรณ์คำขอใบอนุญาตนั้นจากรัฐมนตรี ได้ให้สิทธิแก่บุคคลผู้เสียหายจากดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตตามข้อกำหนดนี้ จะต้องได้รับแจ้งเหตุแห่งดุลพินิจ และมีสิทธิในการอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายใน 14 วัน หลังจากได้รับแจ้ง ซึ่งคำตัดสินของรัฐมนตรีถือเป็นสิ้นสุดและไม่สามารถดำเนินการใดๆ ทางศาลได้อีกและหากในกรณีที่ใบอนุญาตถูกเพิกถอนและผู้ถือใบอนุญาตไม่ทำการอุทธรณ์หรือได้อุทธรณ์แล้วคำอุทธรณ์นั้นตกไป ผู้ถือใบอนุญาตจะต้องส่งคืนใบอนุญาตตามคำร้องขอของเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาต หากผู้ถือใบอนุญาตไม่ทำการจัดส่งใบอนุญาตแล้ว จะมีความผิดตามกฎหมาย และถูกปรับไม่เกิน 1000 ดอลลาร์สิงคโปร์⁸⁰

การยื่นขอใบอนุญาตสถานสปาโดยยื่นขอต่อ Police Licensing Division (391 New Bridge Road, #02-701 Police Cantonment Complex, Singapore 088762 Fax: 6538 6647) โดยมีระเบียบสรุป ดังนี้

ผู้ยื่นขออายุอย่างน้อย 20 ปี มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีคดีอาชญากรรม หากเป็นชาวต่างชาติ จะต้องมีการขอใบอนุญาตทำงานสำหรับชาวต่างชาติ Employment Pass บริษัทเป็นสมาชิกของ The Spa Association Singapore พนักงานอย่างน้อยร้อยละ 50 ของจำนวนพนักงานรวมจะต้องมีประกาศนียบัตรที่ได้รับการรับรอง เช่น CIBTAC (The Confederation of International Beauty Therapy and Cosmetology), CIDESCO (The Comite International D'estheique Et De Cosmetologie), ITEC (International Therapy Examination Council), NSRS (National Skills Redognition System) และ NITEC (National Institute of Technical Certificate) รวมถึงมีเครื่องแบบที่เหมาะสมสำหรับพนักงาน⁸¹

⁸⁰ Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 7 Refusal and revocation of licence.

⁸¹ สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ส่วนบริหารงานทวิภาคี. (2558). *สปาในสาธารณรัฐสิงคโปร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaifla.com/thaifla/portals/o/ctrprof_sgdes57full.pdf. [2558, 20 เมษายน].

2) มาตรฐานให้การควบคุมสถานที่

สถานประกอบการการนวด⁸² คือ สถานที่ซึ่งใช้ เป็นตัวแทน หรือมีเจตนาที่จะใช้ สำหรับข้อมูลหรือการรักษาบุคคลโดยวิธีการนวด การแต่งเล็บ การจัดกระดูก การใช้ไฟ การใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำวน หรือการอาบน้ำอื่นๆ หรือการรักษาในลักษณะเดียวกันนี้

สถานที่ที่จัดตั้งสถานประกอบการซึ่งเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตต้องเห็นว่า เหมาะสมในการดำเนินกิจการ หากเป็นสถานประกอบการที่มีการนวดหรือการรักษาซึ่งมี จุดประสงค์ไปในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ โดยบุคคลผู้ดำเนินการจะต้องมีใบอนุญาตในการ ประกอบการตามที่กฎหมายกำหนด⁸³ สถานที่ประกอบการนวดที่มีการดำเนินการหรือมีแนวโน้มที่จะ ดำเนินการไปในทางฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้หรือข้อบังคับอื่นๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ กำหนดบทลงโทษ คือการที่บุคคลจะกระทำการต่อไปนี้จะมีความผิดตามกฎหมายและถูกปรับเป็น เงินจำนวนไม่เกิน 1000 ดอลลาร์สิงคโปร์ และปรับเพิ่มเติมอีกไม่เกิน 50 ดอลลาร์สิงคโปร์ระหว่าง ที่มีการกระทำความผิดต่อหลังจากมีคำพิพากษาแล้ว⁸⁴

กฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการเข้าตรวจสอบสถาน ประกอบการ เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหน้าที่ออก ใบอนุญาตนั้นอาจเข้าทำการตรวจสอบสถานที่ที่เจ้าหน้าที่มีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าสถานที่นั้นได้ ถูกใช้เป็นสถานประกอบการเพื่อการนวดบำบัด รวมถึงตรวจสอบหนังสือ เอกสารต่างๆ ที่พบใน สถานที่นั้น และยังสามารถนำหนังสือ เอกสารนั้นมาตรวจสอบเพิ่มเติมได้⁸⁵

เพื่อรักษาความปลอดภัยกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้มีกำหนดในด้านการ ค้ำครองสิทธิของผู้ได้รับบริการ โดยกำหนดให้สถานประกอบการนวดที่จะขออนุญาต ก่อนการ ออกใบอนุญาตดำเนินการนั้น เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตอาจมีการร้องขอหลักประกันเพื่อความปลอดภัย โดยอาจเป็นการฝากเงินหรือการทำสัญญาข้อผูกมัดใดๆ ในการทำข้อสัญญานั้น ผู้ประกอบการจะต้องทำสัญญาข้อผูกมัดใดๆนั้น เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตอาจร้องขอผู้รับประกัน อย่างน้อย 2 คนเข้าร่วมในสัญญาด้วย และจำนวนเงินฝากหรือข้อสัญญาผูกมัดภายใต้ข้อบังคับนี้ จะต้องผูกพันต่อค่าปรับทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามแต่ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตในการ

⁸² Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 2 Interpretation. "Establishment for massage" means any premises used or represented as being or intended to be used for the reception or treatment of persons requiring massage, manicure, chiropody, light, electric, vapour or other baths or other similar treatment.

⁸³ Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 5 Restriction.

⁸⁴ Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 9 offences.

⁸⁵ Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 8 Power to enter and inspect premises.

เพิกถอนใบอนุญาต เมื่อเกิดกรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นบุคคลผู้เสียหายจากคำปรับดังกล่าวอาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตชี้แจงถึงเหตุแห่งคำปรับภายใน 7 วัน และผู้เสียหายมีสิทธิในการอุทธรณ์การปรับดังกล่าวต่อรัฐมนตรีได้ภายใน 14 วันหลังจากได้รับชี้แจงเหตุแห่งคำปรับแล้ว คำตัดสินของรัฐมนตรีถือเป็นสิ้นสุดและไม่สามารถดำเนินการใดๆ ทางศาลได้อีก⁸⁶

สถานที่ ได้แก่ Shop houses (non-HDB type), HDB Neighbourhood Centres, Private Shopping Centres, Commercial Complexes and Hotels และจะต้องได้รับการอนุญาตจากหน่วยงานที่ดูแล ได้แก่ URA, HDB และ FSSB

3) มาตรฐานด้านผู้ให้บริการ โดยกำหนดเงื่อนไขการเป็น Spa Therapist ว่าจะต้องผ่านหลักสูตรต่อไปนี้ Provide full Body Massage without oil, Perform Manicure pedicure, Perform Face Treatment⁸⁷

จากการศึกษากฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ในเรื่องการจัดตั้งสถานประกอบกิจการมีการควบคุมทั้งสถานประกอบกิจการและผู้ให้บริการ และยังบังคับให้มีผู้ค้ำประกันในการจัดตั้งสถานประกอบกิจการ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เข้ามาคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้เขียนจะนำไปวิเคราะห์ในการปรับใช้กับกฎหมายไทยในบทต่อไป

3.2.4 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาคือประเทศที่มีมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนมีความตื่นตัวในการรักษาสิทธิของตน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญนำไปสู่การรวมกลุ่มขององค์กรอิสระได้ไม่ยากเป็นที่นิยมแพร่หลายตามชนิดและประเภทของผู้บริโภค และเนื่องจากสหรัฐอเมริกาคือประเทศที่ประกอบด้วยมลรัฐต่างๆ จำนวน 50 มลรัฐ (States) แต่ละมลรัฐมีระบอบการปกครองเป็นแบบสหรัฐ (United States) ระบบการบริหารประเทศจึงแบ่งได้หลายระดับ ทั้งระดับสหรัฐ ระดับมลรัฐ ระบบการบริหารประเทศจึงแบ่งได้หลายระดับ ในแต่ละระดับจะมีรัฐบาลคอยให้ความดูแลเอาใจใส่ประชาชน⁸⁸

จากหลักฐานที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ศาสนาที่บันทึกไว้เป็นภาพเขียนในงานศิลปกรรมตามโบราณคดีได้พบว่า ในสหรัฐอเมริกานั้น ได้มีนักสำรวจชาวสเปน ชื่ออเมริกาโกเวสปุสซี่ เดินทางมาถึงสหรัฐอเมริกาในคอนตันศตวรรษที่ 16-17 เขียนบันทึกไว้ว่าชาวอเมริกาพื้นเมืองคืออินเดียนแดงทั้งทางเหนือและทางใต้ ใช้วิชาการแพทย์รักษาคนเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยพลังมือหรือ

⁸⁶ Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 6. Security 6 (1)-(5)

⁸⁷ สำนักอาเชียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ส่วนบริหารงานทวิภาคี. (2558). *สภาในสาธารณรัฐสิงคโปร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaifita.com/thaifita/portals/o/cturprof_sgdes57full.pdf. [2558, 20 เมษายน].

⁸⁸ ขจรฉัตร มารินทร์วิมล. อ้างแล้ว. หน้า 87-88.

สัมพัสบำบัด วัฒนธรรมของชาวอินเดียคนแดงมีความเคารพนับถือต่อธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ทุกต้นและสัตว์ทุกตัวต่างเป็นส่วนหนึ่งของพระเจ้า พวกเขาจะใช้พลังมือในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บแล้วยังใช้เทคนิคในการนวดเส้นเพื่อรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยอีกด้วย ชนบางเผ่าของอินเดียคนแดงในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันยังสืบทอดกันมาปฏิบัติอยู่จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะมีวิทยาศาสตร์การแพทย์แผนใหญ่⁸⁹ มีนักวิจัยให้ความสนใจในเรื่องพลังมือและจิตวิญญาณ และได้คิดค้นวิธีการรักษาคนป่วยแบบสัมพัสบำบัด และสังเกตการรักษาคนป่วยโดยพลังมือมาเป็นเวลานาน⁹⁰

3.2.4.1 ภาพรวมของสถานประกอบการนวด

1) ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจุบันธุรกิจเกี่ยวกับสปาหรือนวดนั้น มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากเดิม และเป็นธุรกิจที่ติดอันดับสี่ของธุรกิจยอดนิยมและมีการแข่งขันสูงในสหรัฐอเมริกา จากการสำรวจของ International Spa Association ในปี พ.ศ. 2549 จำนวนของธุรกิจนี้เพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 16 จากปี พ.ศ. 2547 นอกจากนั้นจำนวนคนที่เข้าใช้บริการก็มีปริมาณเพิ่มขึ้นในทุกปี เนื่องจากประชากรชาวอเมริกามีความเครียดสูงและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอย่างมาก และมีความนิยมในคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ประเภทชีวภาพทั้งที่เป็นอาหารและเครื่องสำอาง และการใช้บริการ สปาซึ่งเป็นสินค้าบริการด้านความงาม ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัย และให้ความผ่อนคลาย⁹¹

ธุรกิจด้านการบริการ โดยเฉพาะประเภทสปาเพื่อบำบัดและต่อต้านริ้วรอยก่อนวัยได้รับความนิยมเป็นลำดับต้นในปี พ.ศ. 2559 นี้ โดยกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุตั้งแต่ 45-65 เน้นความสำคัญในเรื่องริ้วรอยและการชะลอความสูงวัย ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยการรักษาและบริการ

2) รูปแบบของการประกอบกิจการ ในสหรัฐอเมริกาดลาดธุรกิจสปามีอยู่หลายรูปแบบตามชนิดของสปา แต่จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) Day Spa หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “Salon Spa” เป็นลักษณะการให้บริการแบบในวันเดียว ซึ่งจะพบมากและได้รับความนิยมสูงในสหรัฐอเมริกาเป็นสปาแบบมาตรฐาน

⁸⁹ วิสันต์ ท้าวสูงเนิน. (2550). *คัมภีร์นวดแผนโบราณ: ตำราการนวดบำบัดรักษาโรคแผนโบราณ*. นนทบุรี: วิทีเอส. หน้า 185.

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 186

⁹¹ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2558). *การค้าระหว่างประเทศ ณ นครนิวยอร์ก*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ditp.go.th/more_news_ditp.php?cate=7,8&country=0&type=0&title=%A2%E8%D2%C7&filename=index&page=4. [2558, 29 มีนาคม].

ทั่วไปจะเน้นการให้บริการบำรุงรักษาร่างกาย เช่น การนวด การทำผม การดูแลรักษาร่างกายและใบหน้า การทำเล็บมือเล็บเท้า เป็นต้น

(2) Stay Spa เป็นลักษณะการให้บริการในโรงแรมหรือรีสอร์ท จะนำเสนอให้แก่ผู้เข้ามาพัก แต่ในบางครั้งอาจให้บริการแก่ลูกค้าภายนอกที่ไม่ได้เป็นแขกของโรงแรม แต่อาจเรียกการให้บริการในรูปแบบอื่น

3.2.4.2 กฎหมายที่ใช้บังคับกับกิจการนวดในสหรัฐอเมริกา

สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับกับกิจการนวดในสหรัฐอเมริกามีผู้เขียนขอยกตัวอย่างกฎหมายของมลรัฐหลุยส์เซียนา สหรัฐอเมริกา คือ Louisiana Message Therapists and Massage Establishments Act, Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments ฉบับนี้มาเป็นตัวอย่าง เนื่องจากกฎหมายมีการให้คำนิยามที่ชัดเจน มีการคุ้มครองผู้รับบริการและผู้ให้บริการในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อปกป้องความเสียหายในอนาคต มีการให้ผู้ประกอบการที่จะเปิดกิจการจะต้องจัดการเรื่องการค้าประกัน โดยกฎหมายกำหนดให้ต้องประกันภัยก่อนที่จะมีการจัดตั้งสถานประกอบการ ในส่วนการต่อใบอนุญาต หากล่าช้าหรือละเลยไม่ต่ออายุ กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องชำระค่าปรับ ขณะที่กฎหมายของประเทศไทยไม่ได้ระบุไว้

อนึ่งกฎหมายของมลรัฐหลุยส์เซียนา (Louisiana) สหรัฐอเมริกา ตามที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายของมลรัฐหลุยส์เซียนา Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments ในการควบคุมสถานประกอบการนวดโดยตรงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การควบคุมและการออกใบอนุญาตในการจัดตั้งสถานประกอบการ
กฎระเบียบในการจัดตั้งสถานประกอบการนวดในหลักทั่วไปมีดังนี้

(1) การจดทะเบียน ในการดำเนินผู้ประกอบการจำเป็นต้องจดทะเบียนธุรกิจให้ถูกต้อง โดยลักษณะการจดทะเบียนมีความแตกต่างกันตามประเภทของนิติบุคคลและการลงทุน⁹² เช่น Partnership, Corporation, LLC, Branch, Joint Venture เป็นต้น

ห้างหุ้นส่วน (Partnership) คือ มีหุ้นส่วนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเป็นเจ้าของ โดยทำสัญญาการทำธุรกิจร่วมกันซึ่งกำไรและหนี้สินที่เกิดจากการทำธุรกิจจะถูกแบ่งเท่าๆ กันตามจำนวนหุ้นส่วน ทั้งนี้ หากมีการซื้อขายในตลาดหุ้นจะต้องมีการตรวจสอบบัญชี (Auditing) ตามมาตรฐานของ Generally Accepted Accounting Principles (GAAP) ด้วย นอกจากนี้ การเป็น

⁹² กระทรวงพาณิชย์. (2559). การทำธุรกิจในสหรัฐอเมริกา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://commercethaiusa.org/oca/wp-content/uploads/2011/08/DoingBusinessUSA.pdf>. [2559, 19 มีนาคม].

หุ้นส่วนจะระงับหุ้นลงเมื่อหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดได้ถึงแก่กรรม หรือเป็นบุคคลทุพพลภาพ หรือ ขอลถอนหุ้นออกจากกิจการที่ตนเป็นหุ้นส่วน

บริษัท (Corporation) คือ มีผู้เป็นหุ้นส่วนสัญชาติใดก็ได้ 1 คนขึ้นไปเป็นเจ้าของ โดยมี Board of Directors เป็นผู้กำกับดูแลนโยบายและเรื่องทั่วไปของบริษัท ซึ่งการเป็นเจ้าของบริษัทสามารถทำได้โดยการซื้อหุ้นของบริษัท โดยผู้ถือหุ้นจะมีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมได้ และจะได้รับเงินปันผลกำไรจากบริษัท หากบริษัทที่ผู้ถือหุ้นล้มละลาย ผู้ถือหุ้นอาจไม่ได้เงินลงทุนทั้งหมดกลับคืนมา ทั้งนี้ การจดทะเบียนบริษัทสามารถทำได้โดยติดต่อหน่วยงานราชการของมลรัฐ ที่จะตั้งกิจการซึ่งค่าธรรมเนียมจะแตกต่างกันไปตามมลรัฐ

บริษัทจำกัด (LLC: Limited Liability Companies) คือ เป็นการร่วมลงทุนจากผู้ถือหุ้นหลายราย โดยผู้ถือหุ้นแต่ละรายจะรับผิดชอบหนี้สินของบริษัทไม่เกินมูลค่าที่ตนถืออยู่ ทั้งนี้ บริษัทจำกัดจะต้องทำการจดทะเบียนและมีคำว่า "LLC" ต่อท้ายชื่อบริษัท การคิดภาษีจะเหมือนกับรูปแบบการลงทุนแบบบริษัท อย่างไรก็ตาม บริษัทจำกัดเป็นกลยุทธ์การลงทุนที่กำลังได้รับความนิยมมากที่สุดในขณะนี้ เนื่องจากมีโครงสร้างที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย

สาขา (Branch) คือ การที่บริษัทต่างประเทศสามารถเปิดสาขาในมลรัฐใดมลรัฐหนึ่งในสหรัฐอเมริกาได้โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายบริษัทต่างชาติ (Foreign Corporation) ด้วย

การลงทุนร่วมกัน (Joint Venture) คือ เป็นการลงทุนชนิดห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือบริษัทก็ได้ ซึ่งการจัดเก็บภาษีจะเป็นอัตราตามชนิดการลงทุนนั้นๆ ทั้งนี้ การลงทุนรูปแบบนี้ ไม่มีการจำกัดหรือข้อบังคับใดๆ ในสหรัฐอเมริกา

ตัวบทกฎหมายในสหรัฐอเมริกา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ กฎหมายระดับสหพันธรัฐ ซึ่งมีผลบังคับใช้โดยทั่วประเทศ และกฎหมายระดับมลรัฐซึ่งมีผลใช้ภายในมลรัฐนั้นๆ โดยกฎหมายทั้ง 2 ระดับนี้จะมีผลบังคับใช้เหมือนกันในบางขั้นตอนของการดำเนินการทางธุรกิจ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงต้องศึกษากฎหมายทั้ง 2 ระดับของมลรัฐที่เกี่ยวข้องในการทำการลงทุนอย่างละเอียด เนื่องจากการเปิดกิจการในแต่ละมลรัฐจะมีความแตกต่างกันไป

การนวดบำบัดคือ การกระทำต่อกล้ามเนื้อเพื่อการรักษาสุขภาพที่ดีและทำให้เกิดหรือรักษาไว้ซึ่งลักษณะทางกายภาพที่ดี ซึ่งหมายถึงความรวมถึงการลูบ การคลึง การเคาะ การกด การสั่น การขัด การนวดญี่ปุ่น (Shiatsu) และการกดจุด ไม่ว่าจะเป็นโดยมือ ปลายแขน ข้อศอก เท้า หรือ การใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการนวด การนวดบำบัดอาจรวมถึงการใช้สารหล่อลื่นต่างๆ เช่น เกลือ แป้ง ของเหลว ครีม (ไม่รวมถึงการสั่งจ่ายยาหรือครีมที่มีคุณสมบัติทางการแพทย์) การใช้ความร้อน จากหลอดไฟ น้ำวน ถูร้อนและถูเย็น เกลือขัด หรือตุ๋นไอน้ำ ซึ่งจะไม่รวมถึงการใช้ไฟฟ้าบำบัด เลเซอร์ ไมโครเวฟ การสวนล้างลำไส้ การบำบัดโดยการฉีด หรือการกระทำใดๆกับข้อ

ต่อของร่างกาย นอกจากนี้ไม่รวมถึงการวินิจฉัยโรค การบำบัดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ หรือการบริการ การดำเนินการต่างๆ ที่ผู้กระทำจะต้องได้รับใบอนุญาตในการกระทำนั้นตามกฎหมาย เช่น การกระทำทางการแพทย์ การจัดกระดูก กายภาพบำบัด หรือการบำบัดโรคเกี่ยวกับเท้า⁹³

คุณสมบัติในการได้รับใบอนุญาตนักนวดบำบัดผู้ที่ จะกระทำการนวดบำบัดนั้น จะต้องได้รับอนุญาตในการเป็นนักนวดบำบัดตามกฎหมายฉบับนี้ หรือได้รับการยกเว้นตามกฎหมายนี้ และจะต้องไม่กระทำการนวดบำบัดซึ่งเป็นคำประเวณีไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม และจะต้องไม่กระทำการนวดบำบัดที่มีลักษณะไปทางการแพทย์ ผู้ที่ยื่นคำขอใบอนุญาตการนวดบำบัดนี้จะต้องยื่นคำขอต่อกรรมการการนวดบำบัดของรัฐหลุยส์เซียน่าของสหรัฐอเมริกา เพื่อเข้าสอบการเป็นนักนวดบำบัด⁹⁴

การจดทะเบียนสถานประกอบการนวดบำบัด ออกเป็น 2 ประเภท คือ สถานประกอบการที่มีนักนวดบำบัดเพียงอย่างเดียว จะต้องจดทะเบียนเป็นใบอนุญาต Professional Massage และสถานประกอบการที่มีนักนวดบำบัดมากกว่า 1 คน จะต้องจดทะเบียนเป็นใบอนุญาต Separate Massage โดยจะทำการจดทะเบียนโดยเจ้าของคนเดียว ผู้เช่า เจ้าของ หุ้นส่วน บริษัท สหกรณ์ สมาคม หรือชื่ออื่นๆ ตามกฎหมายดั่งนั้น บุคคลใดที่จะประกอบกิจการจะต้องขอใบอนุญาตจัดตั้งสถานประกอบการ⁹⁵

---

⁹³ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3552. Definitions; (10) "Practice of Massage therapy" means the manipulation of soft tissue for the purpose of maintaining good health and establishing and maintaining good physical condition. The term shall include effleurage (stroking), petrissage (kneading), tapotement (percussion), compression, vibration, friction, (active/passive range of motion), Shiatsu, and acupressure, either by hand, forearm, elbow, foot, or with mechanical appliances for the purpose of body massage. Massage therapy may include the use of lubricants such as salts, powders, liquids, creams, (with the exception of prescriptive or medicinal creams), heat lamps, whirlpool, hot and cold pack, salt glow, or steam cabinet baths. It shall not include electrotherapy, laser therapy, microwave, colonic therapy, injection therapy, or manipulation of the joints. Equivalent terms for massage therapy are massage, therapeutic massage, massage technology, Shiatsu, body work, or any derivation of those terms.

⁹⁴ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3556.1.Course of study; hours.

⁹⁵ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3558. Massage establishments.

กำหนดให้มีการต่ออายุใบอนุญาตหรือทะเบียนสถานประกอบการ การคืนสิทธิ์ในใบอนุญาตของทุก 1 ปี ก่อนหรือในวันครบกำหนด ซึ่งผู้ถือใบอนุญาตจะต้องทำการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตในขณะที่ใบอนุญาตหรือทะเบียนสถานประกอบการที่ไม่ทำการต่ออายุเมื่อครบกำหนดใบอนุญาตหรือทะเบียนสถานประกอบการนั้นจะหมดอายุ ซึ่งผู้ที่ใบอนุญาตหมดอายุหรือได้กระทำการในฐานะนักบำบัดไม่เกิน 5 ปีนั้น จะได้รับการคืนสิทธิ์ในใบอนุญาต เมื่อชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตและค่าปรับจากความล่าช้า

2) มาตรฐานในการควบคุมสถานที่

“สถานประกอบการนวดบำบัด” คือ สถานที่ในการประกอบธุรกิจการนวดบำบัด ซึ่งกระทำโดยนักนวดบำบัด⁹⁶

กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดการควบคุมความปลอดภัยทางด้านสุขภาพ โดยจะต้องจัดให้ทางเดินมีความปลอดภัยไม่มีสิ่งกีดขวางใดๆ และให้สถานประกอบการกำจัดขยะทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นขยะมูลฝอย หรือสัตว์แมลงที่น่ารังเกียจและกำจัดของวัสดุที่ติดไฟ มีการรักษาสถานที่ดับเพลิงให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา นอกจากนี้จะต้องรักษาอุปกรณ์ให้อยู่สภาพใช้งานได้อย่างปลอดภัย จัดให้มีห้องน้ำและห้องสุขาส่งอำวนยเพื่อความสะอาด และสะอาดถูกสุขลักษณะ⁹⁷

3) มาตรฐานด้านผู้ให้บริการ

ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับใบอนุญาตของการประกอบวิชาชีพธุรกิจด้วย การจะเปิดธุรกิจสปาหรือนวดได้นั้น นอกจากการจดทะเบียนข้างต้นแล้ว จะต้องมีการขออนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นการเฉพาะทางอีกด้วยซึ่งในแต่ละมลรัฐมีข้อกำหนดในเรื่องชั่วโมงการเรียนและการสอบนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้เขียนได้สรุปเพียงมลรัฐเดียวดังหัวข้อในตอนท้าย การเปิดสปาเกี่ยวกับความงานนั้นมีหลายแขนงและต้องมีใบประกอบวิชาชีพในแขนงนั้น เช่น ผิว ผม เล็บ และการนวด

ผู้ประกอบกิจการเกี่ยวกับการบริการทางด้านการนวด จำเป็นต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการนวด (Massage License) เช่น ในมลรัฐหลุยส์เซียนาสหรัฐอเมริกามีข้อกำหนดชั่วโมง คือ 500 ชั่วโมงจากโรงเรียนได้รับการรับรอง และต้องทดสอบ NCETMB หรือการเขียนและ

⁹⁶ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3552. Definitions (7).

⁹⁷ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3556 Professional and Occupational Standards ; A. Safety and Sanitary Requirements.

การสอบปากเปล่า หากมีการย้ายมลรัฐประกอบวิชาชีพจะต้องมีการปรับปรุงการศึกษาหรือติดต่อกณะกรรมกรรมการออกใบอนุญาตเพื่อให้บริการนวด⁹⁸

ผู้ประกอบการเกี่ยวกับความงาม เช่น สปาที่เกี่ยวกับรักษาผิวหนัง การประติณผิวหรือทำงานให้บริการในรีสอร์ทที่เกี่ยวกับความงาม ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางด้านความงามที่เรียกว่า Esthetician License ซึ่งใบอนุญาตจะเกี่ยวกับผิวเป็นหลัก นอกจากนี้ มีใบอนุญาตวิชาชีพความงามอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า Cosmetologist License จะเน้นความงามเกี่ยวกับการทำผมเป็นหลัก และรองลงมาเป็นผิวพรรณ ดังนั้น ผู้ประกอบการสนใจจะเปิดธุรกิจบริการทางด้านใด จะต้องขอใบอนุญาตทางด้านนั้นให้ถูกประเภทการเปิดธุรกิจ

การประกันภัย ผู้ประกอบการต้องทำประกันภัย (Property Insurance) และประกันภัยสำหรับลูกค้า (Liability Insurance) เพื่อรองรับในกรณีที่ถูกคำเรียกร้องค่าเสียหายจากการให้บริการ รวมทั้งประกันสุขภาพให้แก่พนักงานประจำ⁹⁹ ตามกฎหมายข้อบังคับของสหรัฐอเมริกา

4) เหตุแห่งการระงับ เพิกถอน หรือการปฏิเสธการต่ออายุและออกใบอนุญาต

คณะกรรมการนักนวดบำบัดและสถานประกอบการนวดบำบัดอาจจะระงับ อายัด หรือปฏิเสธการต่อใบอนุญาตหรือสถานประกอบการได้ด้วยเหตุดังนี้ หากได้รับอนุญาตหรือทะเบียนสถานประกอบการนวดบำบัดโดยการฉ้อโกง บิดเบือนความเป็นจริง หรือปกปิดความจริง รวมถึงทำเอกสารปลอมในการยื่นขอใบอนุญาตหรือสถานประกอบการ หรือขาย แลกเปลี่ยน หรือเสนอขาย หรือแลกเปลี่ยนซึ่งใบอนุญาตหรือสถานประกอบการ และกระทำการใดๆ ในอันที่จะเกิดอันตรายหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ความปกติสุข หรือความปลอดภัยของสาธารณะการตัดสินใจว่ากระทำความผิดร้ายแรงหรืออาชญากรรมใดๆ ซึ่งเกิดขึ้นจาก หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการนวดบำบัด เว้นแต่คำตัดสินนั้นมีการกลับคำตัดสินในชั้นอุทธรณ์¹⁰⁰

นอกจากนี้แล้ว มีข้อบังคับในการโฆษณา โดยให้ผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาตเป็นนักนวดบำบัด นักกายภาพบำบัด นักจัดกระดูก หรือผู้ฝึกสอนนักกีฬา หรือใบรับรองการจดทะเบียนสถานประกอบการนวดบำบัดไม่มีการใช้คำว่า “นวด” “การนวดแบบญี่ปุ่น” หรือ “การออกกำลังกายแบบต่างๆ” ในสัญลักษณ์หรือรูปแบบการโฆษณาอื่นๆ การโฆษณาต่างๆ โดยนักนวดบำบัด

⁹⁸ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3556.1 Course of study; hours

⁹⁹ จอร์จด์ มาร์ตินทร์วิมล. อ่างแก้ว .หน้า 154.

¹⁰⁰ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3565 Penalties.

หรือสถานประกอบการนวดบำบัดจะต้องประกอบด้วยใบอนุญาตของนักนวดบำบัดหรือหมายเลขทะเบียนสถานประกอบการนวดบำบัด¹⁰¹

จากการศึกษากฎหมายของมลรัฐหลุยส์เซียน่า สหรัฐอเมริกา ในเรื่องการจัดตั้งสถานประกอบการนวดและการควบคุมสถานประกอบการนวดดังที่ได้กล่าวมานั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังมีการควบคุมการเปิดสถานประกอบการที่ไม่รัดกุม ซึ่งผู้ที่จะมาขอหรือเปิดสถานประกอบการในประเทศไทยบางครั้งมีความสับสนไม่ทราบว่าใครเป็นผู้มีอำนาจควบคุมอย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้เขียนจะนำกฎหมายแต่ละฉบับที่ได้มีการกำหนดนิยามของคำว่าสถานบริการนวดเพื่อสุขภาพไว้แตกต่างกันทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของความชัดเจน และการให้ความหมายของสถานประกอบการนวดแผนไทยตามกฎหมายแต่ละฉบับที่แตกต่างกัน ส่งผลถึงปัญหาของการใช้ในการตีความตามกฎหมาย ดังนั้นจึงจะนำ เรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและการส่งเสริมสถานประกอบการนวดแผนไทย ไปวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงปัญหาในการนำกฎหมายมาปรับใช้ ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

3.3 ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสถานประกอบการนวดแผนไทยระหว่างกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศ

3.3.1 ความหมายของคำว่า สถานประกอบการนวดแผนไทย

ในปัจจุบันมีการประกอบกิจการนวดแผนไทย โดยการผสมผสานกับสปาในหลายรูปแบบแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานภาพเศรษฐกิจของแต่ละกิจการซึ่งการนวดแผนไทย โดยทั่วไปแล้ว ผู้รับบริการมีความสับสนว่าเป็นประเภทเดียวกันกับสปา นวดแผนไทยเป็นเพียงลักษณะหนึ่งของสปาเท่านั้น กฎหมายของประเทศไทย มิได้ให้ความหมายไว้โดยตรงของคำว่า สถานประกอบการนวดแผนไทยไว้โดยเฉพาะมีเพียงความหมายใกล้เคียงกันตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 กำหนดไว้ว่า สถานประกอบการ หมายถึงสถานที่ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ (1) กิจการสปา (2) กิจการนวดเพื่อสุขภาพหรือนวดเพื่อเสริมความงาม (3) กิจการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น “กิจการนวดเพื่อสุขภาพ” ตามประกาศของกฎกระทรวง เรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่บริการ ผู้ให้บริการหลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือ

¹⁰¹ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3564 Regulation of advertising.

เพื่อเสริมสวย ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 ข้อ 4 ประกอบกับพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ได้กำหนด “นวดเพื่อสุขภาพ” เป็นสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ตามมาตรา 3

ในสาธารณรัฐประชาชนจีน มิได้กำหนดว่า สถานประกอบการนวดเป็นอย่างไร มีลักษณะ เช่นไร ซึ่งการนวดแบบจีนนั้น เป็นการนวดเพื่อรักษาจึงอยู่ภายใต้กฎหมายสำหรับการคุ้มครอง แพทย์แผนจีน (Regulations on the Protection of types of Traditional Medicine 1992) เช่นเดียวกับการนวดไทยของประเทศไทยที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556

ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ได้กำหนดความหมายของคำว่า สถานประกอบการ หมายความว่า สถานที่หรือที่ส่วนใดส่วนหนึ่งใดในการปฏิบัติกิจการนวดบำบัด¹⁰²

ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ให้คำนิยามของคำว่า สถานประกอบการนวด หมายความว่า สถานที่ซึ่งใช้เป็นตัวแทน หรือมีเจตนาที่จะใช้ สำหรับข้อมูลหรือการรักษาบุคคลโดยวิธีการนวด การแต่งเล็บ การจัดกระดูก การใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำวน หรือการอาบน้ำอื่นๆ หรือการรักษาในลักษณะเดียวกัน¹⁰³

ในสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำนิยามของคำว่า สถานประกอบการนวดบำบัด หมายความว่า สถานที่ในการประกอบธุรกิจการนวดบำบัดซึ่งกระทำโดยนักบำบัด¹⁰⁴

จากการศึกษาคำนิยามข้างต้น ในแต่ละประเทศมีการควบคุมสถานประกอบการนวดโดย มีกฎหมายโดยเฉพาะ และมีการกำหนดคำนิยามของคำว่า “สถานประกอบการนวด” เป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงผู้ใช้บริการเป็นหลัก ซึ่งในประเทศไทย ยังไม่มีความชัดเจนในการควบคุม จึงอาจทำให้มีปัญหาในการควบคุมซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป

¹⁰² Massage Practice Act of 2007. Section 2 (H) “Establishment” means a site or premises, or portion thereof, wherein a massage therapist practices massage.

¹⁰³ Massage Establishments Act. Chapter 173: Interpretation 2. “establishment for massage” means any premises used or represented as being or intended to be used for the reception or treatment of persons requiring massage, manicure, chiropody, light, electric, vapour or other baths or other similar treatment.

¹⁰⁴ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Section 3552. Definitions (7). “Massage establishment” means any place of business that offers the practice of massage therapy and where the practice of massage therapy is conducted on the premises of the business.

3.3.2 การควบคุมการออกใบอนุญาตจัดตั้งสถานประกอบการ

การขอออกใบอนุญาตประกอบกิจการนวดแผนไทยในประเทศไทยนั้น ตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มาตรา 12 ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ใดประสงค์จะประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ต้องได้รับอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพจากผู้อนุญาต และมาตรา 26 ผู้ประกอบการมีหน้าที่ดำเนินการให้สถานประกอบการเป็นไปตามมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

การขอใบอนุญาตในสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น ถ้าหากการนวดนั้นเข้าข่ายเป็นการรักษา จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายเฉพาะ แต่หากสถานประกอบการเพื่อผ่อนคลายทั่วไป จะตั้งอยู่ภายใต้กฎหมายจัดตั้งสถานประกอบการโดยทั่วไป

การขอใบอนุญาตสถานประกอบการนวดในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์นั้น กฎหมายได้กำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้ประกอบกิจการนวดโดยมิได้รับอนุญาต เว้นแต่จะได้รับอนุญาตโดยคณะกรรมการตามระเบียบว่าด้วยการรับรอง¹⁰⁵

การขอใบอนุญาตประกอบกิจการนวดในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น ได้กำหนดไว้ว่า บุคคลจะดำเนินกิจการสถานประกอบการนวดโดยมิได้อนุญาตจากเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตไม่ได้ และใบคำขอรับอนุญาตจะต้องนำเสนอต่อเจ้าหน้าที่ที่ออกใบอนุญาต¹⁰⁶

การขอใบอนุญาตประกอบกิจการนวดบำบัดในสหรัฐอเมริกานั้น ได้กำหนดไว้ว่า บุคคลใดจะดำเนินการประกอบกิจการนวดบำบัดจะต้องได้รับอนุญาตการนวดบำบัด¹⁰⁷

จากการศึกษาดังจะเห็นได้ว่า ในแต่ละประเทศนั้น จะต้องมีการขอใบอนุญาตประกอบกิจการนวดทั้งหมดรวมทั้งประเทศไทย แต่สิ่งที่แตกต่างกันนั้น เป็นเรื่องของควบคุมและการคุ้มครอง เช่นในสาธารณรัฐสิงคโปร์และสหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีการวางประกันหรือมีผู้ค้ำประกันในการจดทะเบียน เพื่อป้องกันความเสียหายต่อผู้ใช้บริการ ส่วนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์นั้น มีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ขอใบอนุญาตที่ให้สิทธิบนแก่คณะกรรมการที่ออกใบอนุญาตให้แก่ตน

3.3.3 มาตรฐานของผู้ให้บริการ

ประเทศไทยได้กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข การกำหนดมาตรฐานและคุณภาพด้านผู้ให้บริการจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และได้รับการอบรมหรือถ่ายทอด

¹⁰⁵ Massage Practice Act of 2007. Section 10 (A).

¹⁰⁶ Massage Establishments Act. Chapter 173: Section 4 Licensing of persons to carry on establishment for massage.

¹⁰⁷ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3558. Massage establishments.

ความรู้ตามหลักสูตรจากหน่วยงานของราชการ สถาบัน หรือสถานศึกษาตามที่คณะกรรมการตรวจ และประเมินมาตรฐานสถานประกอบการกลางรับรอง หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานใน กิจการนวดเพื่อสุขภาพมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ผ่านการทดสอบความรู้และประสบการณ์ โดยคณะกรรมการและการประเมินมาตรฐานสถานประกอบการกลาง หากเป็นการนวดเพื่อรักษา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการแพทย์แผนไทยนั้น ผู้ที่จะนวดได้นั้นจะต้องได้รับใบอนุญาต ประกอบโรคศิลปะ แต่มีปัญหาว่าผู้ที่ได้รับใบอนุญาตนั้นไม่สามารถนวดได้ทุกคน

ในสาธารณรัฐประชาชนจีน กฎหมายเข้ามาควบคุมผู้ที่ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนจีน ในการรักษา โดยคณะกรรมการวิสามัญสภาของสภาประชาชนแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีระบบการ สอบเพื่อขอใบประกอบวิชาชีพแพทย์และผู้ช่วยแพทย์ข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้สอบเพื่อขอใบ ประกอบวิชาชีพแพทย์มีดังนี้ ต้องสำเร็จการศึกษาจากคณะแพทย์จากมหาวิทยาลัยและฝึกงาน ภายใต้อาจารย์ผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพอย่างน้อย 1 ปี ในสถานพยาบาล หรือ มีใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพผู้ช่วยแพทย์และสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนการแพทย์ และทำงานในการรักษาใน สถานพยาบาลเป็นเวลา 2 ปี หรือ สำเร็จการศึกษาจากการแพทย์พิเศษจากโรงเรียนโพลีเทคนิค และ ได้ทำงานในการรักษาในสถานพยาบาลเป็นเวลา 5 ปี¹⁰⁸

ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ให้มีการศึกษาอย่างถูกต้องในศาสตร์แห่งการนวด และในการ สอบใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพการนวดอย่างถูกต้องได้กำหนดการควบคุมคลินิกและเขาน่า ที่ให้บริการนวด โดยผู้นวดนั้นจะต้องมีใบอนุญาต และนักบำบัดจะจ่ายยาหรือให้ผู้รับบริการใช้ยา ในการบำบัดด้วยการนวด นอกจากนี้แล้ว จะต้องกระทำอย่างถูกต้องตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ นักนวดบำบัด ที่มีใบอนุญาตจะปฏิบัติงานได้ไม่เกิน 8 ชั่วโมงต่อวัน¹⁰⁹

¹⁰⁸ Regulation on the Protection of types of Chinese Traditional medicine 1992. Article 9 Whoever meets one of the following requirements may take the examinations for the qualifications of a licensed doctor:

(1) having, at least, graduated from the faculty of medicine of a university and, under the guidance of a licensed doctor, worked on probation for at least one year in a medical treatment, disease-prevention or healthcare institution; or

(2) after obtaining the license for an assistant doctor, having reached the level of a graduate from the faculty of medicine of a university and worked for at least two years in a medical treatment, disease-prevention or healthcare institution; or having reached the level of a graduate from the specialty of medicine of a polytechnic school and worked for at least five years in a medical treatment, disease-prevention or healthcare institution.

¹⁰⁹ Administrative order No 2010-0034 Section 5. Practice of Massage.

ในสาธารณรัฐสิงคโปร์มีการกำหนดให้ผู้ว่านวดนั้นต้องผ่านเงื่อนไขที่กำหนดไว้ กล่าวคือ จะต้องผ่านหลักสูตรต่อไปนี้ Provide full Body Massage without oil, Perform Manicure pedicure, Perform Face Treatment¹¹⁰

ในสหรัฐอเมริกา ผู้ที่เป็นนักนวดบำบัดนั้นจะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพด้านการนวด จะต้องผ่านการอบรมจำนวนชั่วโมง 500 ชั่วโมงจากโรงเรียนที่ได้รับการรับรอง และจะต้องทำการทดสอบด้วยการเขียนหรือปากเปล่า และผู้ใช้ได้เฉพาะมลรัฐที่ตนได้รับการอนุญาตเท่านั้น¹¹¹

จากการศึกษามาตรฐานของผู้ให้บริการ ซึ่งทุกประเทศนั้นเห็นความสำคัญ เนื่องจากผู้ให้บริการเป็นผู้ผลิตสินค้า และผู้ใช้บริการนั้นเป็นผู้บริโภคในขณะเดียว อาจทำให้เกิดผลกระทบและเกิดความเสียหายได้โดยตรงในเวลาเดียวกับการรับบริการ ดังนั้น ผู้ที่ให้บริการจะต้องมีความรู้ความสามารถในการให้บริการและจะต้องผ่านการอบรมหรือหลักสูตรของแต่ละประเทศ

ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายมาทั้งหมดของแต่ละประเทศนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่าในแต่ละประเทศมีการควบคุมสถานประกอบการนวดโดยมีกฎหมายโดยเฉพาะ และมีการกำหนดคำนิยามของคำว่า “สถานประกอบการนวด” เป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงผู้ใช้บริการเป็นหลักซึ่งในแต่ละประเทศจะมีความคล้ายหรือความแตกต่างกันดังนี้

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีนวดแผนจีน โบราณคล้ายกันกับประเทศไทย แต่การนวดแผนจีน โบราณเป็นด้านการแพทย์อย่างเดียว จะเน้นการปฏิบัติงานและควบคุมของผู้นวด การนวดแผนจีน จึงเป็นการนวดเพื่อรักษาผสมผสานกับแผนปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยไม่สามารถนำการนวดไทยมาผสมผสานในการรักษากับแผนปัจจุบันได้ แต่เป็นเฉพาะแพทย์ทางเลือกที่สามารถนำการนวดไทยมาผสมผสานทำการรักษาได้

ขณะที่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์และสหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีการวางประกันหรือมีผู้ค้ำประกันในการจดทะเบียน เพื่อป้องกันความเสียหายต่อผู้ใช้บริการ และจากการศึกษาจะเห็นได้ว่ากฎหมายของประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันกับของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ แต่ทว่ามีความแตกต่างกันที่ กฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ขอใบอนุญาตที่ให้สินบนแก่คณะกรรมการที่ออกใบอนุญาตให้แก่ตนขณะที่กฎหมายของประเทศไทยนั้นยังไม่มีกฎหมายที่รัดกุมเพียงพอในการควบคุม รวมถึงไม่มีบทลงโทษระบุไว้หากมีผู้ประกอบการติดสินบน

¹¹⁰ สำนักอาเชียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ส่วนบริหารงานทวิภาคี. (2558). *สถาปนาสาธารณรัฐสิงคโปร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaifita.com/thaifita/portals/o/ctrprof_sgdes57full.pft. [2558, 20 เมษายน].

¹¹¹ Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act. Title 37: Professions and Occupations Chapter 57: Massage Therapists and establishments. Section 3556.1 Course of study; hours.

-เจ้าหน้าที่ในการขอใบอนุญาต ทำให้ผู้ที่มาขอหรือเปิดสถานประกอบการในประเทศไทยอาจตัดสินใจบนเจ้าหน้าที่เพื่อให้ออกใบอนุญาตได้ และไม่ทราบว่าใครเป็นผู้มีอำนาจควบคุมอย่างแท้จริง จึงอาจทำให้มีปัญหาในการควบคุมได้ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์เกี่ยวกับการควบคุมสถานประกอบการ
นวดแผนไทย ไม่ว่าจะในเรื่องของการจัดตั้งสถานประกอบการ หรือให้การควบคุมมาตรฐานคุณภาพ
ของผู้ให้บริการ และในด้านการส่งเสริมสถานประกอบการนวดแผนไทยของประเทศไทยเป็นอย่างไร
ปัญหาการปรับใช้กฎหมายจะกล่าวในบทที่ 4 เป็นการต่อไป